

HEEMKUNDIGE PERIODIEK VOOR IZEGEM EN OMLIGGENDE

Ten Mandere

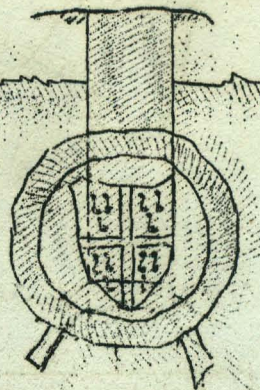

INHOUD

◦ ALS WE EVEN TERUGBLIKKEN	3
door Insp. R. Verhelle	
◦ KERSTNACHTKLOKKEN LUIDDEN	
- Kerstnacht 1916 dr R.Verholle	5
- Een openbare Kerststal in onze stad dr. Alb. Vandommele	6
◦ IZEGEMSE MOLENS - slot	9
door Z.E.H. Piet. Declercq	
◦ STRAAT- EN WIJKNAMEN (2°deel)	22
door Ant. Vandromme	
◦ FIGUREN VAN BIJ ONS:	
EDUARD DIERICK (1°deel)	30
door Alfons De Jan	
◦ KRINGLEVEN	
- Tentoonstelling	36
- Verdere kringwerking	37
door Robert Leroy	

REDACTIE:

Antoon VANDROMME
Blauwhuisstraat, 54
IZEGEM
P.R. 4817.33

O KERSTNÄCHT SCHONER DAN DE DAGEN...

ALS WE EVEN TERUGBLIKKEN

Op de vooravond van Kerstmis en in 't vooruitzicht van de jaarwisseling laten wij dit tweede nummer van " Ten Mandere " verschijnen en dankbaar maken wij van deze gelegenheid gebruik om alle leden van de kring een zalig kerstfeest en een gelukkig nieuwjaar toe te wensen.

Al is ons eerste bestaansjaar nog niet helemaal voorbij, toch zijn wij geneigd om even terug te blikken en een bilan op te maken van wat in de voorbije maanden door de kring gepresteerd werd.

En dan zien wij, met veel voldoening, dat op ons actief mag vermeld:

- bijna 200 ingeschreven leden, een verbazend aantal voor een kring die zich uit zijn aard en doelstelling zelf toch niet tot een ruim publiek wendt;
- vier algemene vergaderingen met een degelijke dagorde en een ruime belangstelling;
- twee nummers van onze periodiek, waarvan het eerste om zijn waardevolle inhoud en frisse presentatie zeer gunstig onthaald werd;
- een tentoonstelling, die een buitengewoon succes kende, aangezien zij ruim 4.500 bezoekers lokte, de scholen niet inbegrepen, en vele stadsgenoten er herhaaldelijk terugkeerden;
- een archief met reeds talrijke waardevolle documenten, die anders mogelijks zouden verloren zijn gegaan;
- een heemkundige bibliotheek, met onder meer 30 volledige jaargangen van " Biekorf ";
- en vooral: een intense belangstelling, die bij onze stads- en streekgenoten gewekt werd voor de heemkunde in het algemeen en de werking van onze kring in het bijzonder.

Indien wij op dit alles met een zekere fierheid terugblikken, dan past het tevens dat hier een woord van dank gericht wordt tot allen, die dit verblijdend resultaat hebben helpen realiseren:

- de werkende leden, die geestdriftig de hand aan de ploeg geslagen hebben en vooral bij de organisatie van de tentoonstelling en bij het bijeenbrengen van het archief zich volledig ingezet hebben;
- de steunende en ere-leden, die door hun toetreding blijk gegeven hebben van hun sympathie voor de kring en die aldus zijn werking materieel mogelijk maakten.

Fierheid, voldoening en dank zijn de gevoelens, die ons bezielen bij deze terugblik. Wij hopen, dat zij ook in de toekomst even gewettigd mogen aanwezig zijn, telkens wij op het voorbije jaar terugzien en het actief van onze kringwerking opmaken. Mogen alle leden met hetzelfde enthousiasme blijven medearbeiden om de werking van de kring zo mogelijk nog vruchtbarer te maken.

Het jaar 1961 bringe alle leden, naast geluk en welvaart in hun persoonlijk leven, ook de voldoening lid te zijn van een bloeiend en welvarend "Ten Mandere".

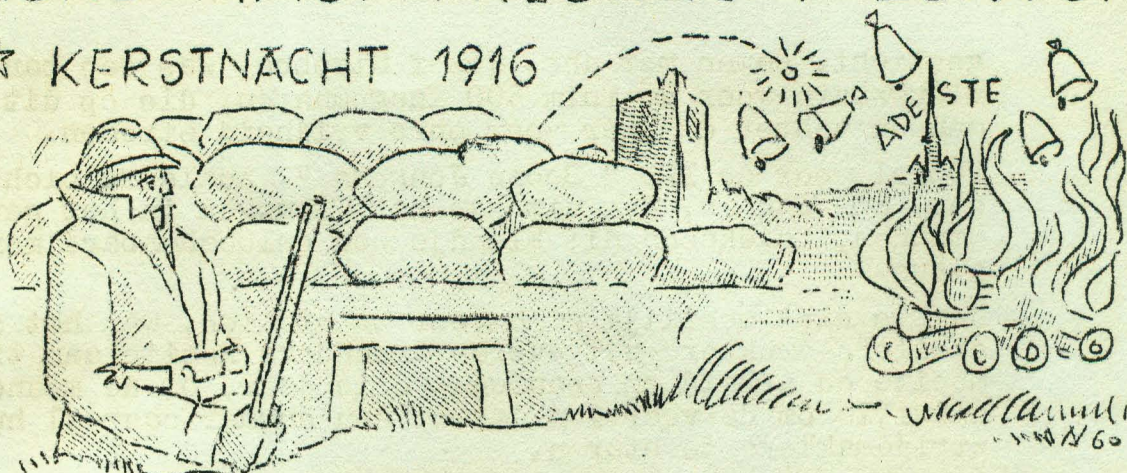
Namens het Bestuur :

R. VERHOLLE.

KERSTNÄCHTKLOKKEN LUIDDEN

★ KERSTNÄCHT 1916

't Is Kerstnacht! Aan de Yzer, in slijkvolle gracht,
De duisternis peilend, staat eenzaam een wacht.

Hij droomt....! De familie zit weder geschaard
- Hij ook! - rond de kerstblok, die vlamt in de haard.

Hij droomt en vergeet, hoe alleen hij hier staat,
Hoe koud en bits de regen besprijst zijn gelaat.

Hij droomt... en wijd over de Mandelgouw uit
Blij klingelt der klokken hoogfeestlijk geluid.

Een vuurpijl schiet op en besprankelt het zwerk:
Vóór hem, als een spook, grijnst het puin van een kerk.

Hij ziet niet.... doch luistert. Een engelenstem!....
Adeste!..... De vrede van Bethlehem!

Maar plots boemt geschut, als een vloek, wijd en zijd!
De jongen ontwaakt uit zijn dromen.... en schreit....

't Is Kerstmis....! Aan de Yzer, in regen en nacht,
Staat bibbrend en weenend een eenzame wacht.

Bovenstaand gedicht verscheen, zonder naam van schrijver,
in het frontblaadje " Onze Iseghemnaar ", nr. 12 van de-
cember 1916.

Deze periodiek, gesticht en uitgegeven door E.H. G. Blom-
me, leger-aalmoezenier en oud-leraar aan het St. Jozefs-

gesticht, samen met dhr. Jozef Strobbe, was een band en nieuwsmare voor de ruim 500 Izegeermaren, die op dit moment aan en achter de Yzer voor onze vrijheid streden.

Vooraf voor de 300 " Boeze Jongens ", zoals ze zich noemden, die dag in, dag uit aan het front en in het gevaar stonden, betekende dit blaadje een onloochenbare morele steun.

Het is niet moeilijk zich voor te stellen, wat het de opstellers-drukkers-uitgevers-verzenders kostte aan tijd, moeite en arbeid om gedurende drie jaar, om de maand en dikwijls om de veertien dagen, een nummer naar al hun strijdmakkers te sturen.

Zij verdienen daarom onze diepgemeende hulde en oprechte dank.

EEN OPENBARE KERSTSTAL IN ONZE STAD.

Waarom moest de voorstelling van het Kerstgebeuren altijd voorgesteld worden in de kerk of ten huize? Was er geen mogelijkheid om " buiten " een Kerststal op te timmeren? Onze stad kende dan reeds zijn Kerstmisstemming; doch alles bleef bij kerstbomen en verlichting. Kon men niet eens langs de openbare weg dit enig mooie gebeuren voorstellen, zodat iemand die de kerk niet betrad TOCH dichterbij de Kerststal zou geplaatst worden?

Dit alles werd uitvoerig besproken en het was tenslotte de Comiteit der Banneuxkapel dat het op zich zou nemen dit plan uit te werken. Z.E.Pater Godfried met meester Albert Decoopman en Albert Vandommele spanden zich dan ook voor de wagen en het was deze laatste die opdracht kreeg het volledig plan uit te werken terwijl E.Broeder Polydor voor de beelden zou zorgen.

Een tiental dagen voor Kerstmis begon men met de bouw. Het thema was: " Ze kwamen een weinig verder gegaan tot aan een boerenscheure, 't is daar dat Jezus geboren werd; er sloten noch vensters noch deuren ". Er werd gebouwd en getimmerd en na enige dagen verrees de boerenscheure met een laag strooien dak. De stal was er; nu moesten de beelden er nog komen. Broeder Polydor kapte uit eikenblokken het Kindje en de Lieve Vrouwe. Er werd begonnen en herbegonnen want het moest schoon zijn. En werkelijk.... het was schoon! De klederen werden aangepast en op de vooravond van Kerst-

dag werden de beelden in de stal geplaatst. De wakkere ploeg zorgde voor volledige afwerking omdat alles in orde zou zijn.

24 DECEMBER 1954.

Vanuit het torentje der dankkapel stegen stemmige Kerstliederen op..... Een schraal geelachtig licht was het enige dat men in de verte ontwaarde, zodat iedereen die het Kerstkind wilde zien tot bij de stal moest komen. De kinderen die met grote belangstelling het werk hadden gevolgd trokken vader en moeder mee. " Ge moet ne keer gaan zien. Het Kindje ligt daar zo schone en O.L.Vrouw heeft zulk lang haar en er zitten witte konijntjes en een geite in de stal ".

Meteen was de weg gevonden. Gans het plein was met de stal in betrekking. Oude stadslantaarns duiden de weg aan die kronkelend over het plein liep. Aan iedere lantaarnpaal een paar regels tekst, zoals "Maria die zoude naar Bethlehem gaan", enz....

Zo kwam men aan de laatste paal met de tekst: " ZE KWAMEN EEN WEINIG VERDER GEGAAN TOT AAN EEN BOERENSCHURE! 'T IS DAAR DAT JEZUS GEBOREN WERD ".

Het wegeltje zwenkte langs een oude knotwilg en zo bereikte men de boerenscheure. Duizenden mensen hebben die weg gevolgd en bleven verrukt staan om deze schone voorstelling in Vlaamse eenvoud te bewonderen. Onder een laag gehurkt strooien dak die de wintervoorraad beschutte, zag men Maria en het Kindje in levensgrote beelden. Een geknielde Lieve Vrouwe zag neer op het Kerstkind dat zijn armpjes uitstak naar ALLE mensen van goeden wil. De enige verlichting was een " stallanteerne " en in dat schrale licht zag men de dieren en de gereedschappen, kortom alles wat men in een " boerenscheure " kan vinden. Kleinen en groten konden er niet van scheiden; velen zijn er meermaals teruggekeerd. Met Kerstdagmorgen lag alles onder een dikke laag sneeuw zodat het uitzicht nog verbeterde en de bezoekers nog deed aangroeien. Zo bleef de stal tot acht dagen na Drie Koningen en de grote bijval was een spoorslag om verder te ijveren. Het volgende jaar zou er terug een Kerststal opgetimmerd worden.

1955.

Men stelde het gebeuren ditmaal voor in een wagenkot doch ondertussen had E.Broeder Polydor voor een nieuwe Sint Jozef gezorgd die heel goed gebeeldhouwd was. Daar alles anders opgevat was dan het jaar voordien lokte deze Kerststal nog meer volk. Op ieder uur van de dag was er een grote belangstelling. Dit was het bewijs dat deze voorstelling

7

van het Kerstgebeuren de volle aandacht trok van de bevolking.

1956.

Weer zou men een ander thema zoeken. De ontwerper Albert Vandommele kwam uit met een werkmanskeuken doch deze droeg de algemene goedkeuring niet weg. Na enkele redetwisten voerde hij tenslotte toch het plan uit. De meubelen werden gezocht: een tafel met een geschuurd blad, een oude commode, oude stoelen, een haard, een driepikkel met de waskuip en een oude schommelwieg. De vloer moest met wit zand worden bestrooid dat nadien in golven moest worden getrokken zoals men deed in oude huizen als er een feestdag kwam. Tijdens de verdere opsmuk van het geheel ontstond er weer discussie omtrent het hangen van een kruisbeeld aan de schouw en het plaatsen van een Lieve Vrouwebeeld op de commode. Alles werd tenslotte bijgelegd en de nog grotere toeloop bewees dat het weer ieders goedkeuring wegdroeg.

Doch in 1957 kwam het tot niets meer. E. Pater Godfried werd verplaatst. Er kwamen nieuwe meesters en ook andere wetten. Alle activiteiten rondom de Dankkapel vielen stil. Geen ziekendag meer, geen Mariaspel, geen moederkensdag en ook..... geen Kerststal en dit juist in het jaar dat Kardinaal Van Roey vroeg HET KERSTGEBEUREN OP STRAAT TE VERTONEN.

De beelden werden dan aangevuld en er werd een monumentale stal gebouwd, in Oosterse stijl. Deze stal bevindt zich nu binnen in de Paterskerk.

Wij kunnen het niet anders dan betreuren. Izegem was de eerste om het Kerstgebeuren op straat voor te stellen, maar 't is ook de eerste geweest om het tegen te werken. Hoe jammer.....(1)

Arnold.

(1) In " De Weekbode " van 27.12.57 verscheen ook een artikel over hetzelfde onderwerp.

kerstnacht klokken luiden

„ZE KWAMEN EEN WEINIG VERDER GEGAAN TOT AAN EEN BOERESCHEURE...”

't KERSTGEBEUREN TE IZEGEM IN 1954

DE OUDE MOLENS VAN IZEGEM DE ABELE MOLEN

EEN BLIK OP DE ABELE - WIJK.

Even buiten de Izegemse stadskom op de baan van Izegem naar Roeselare ligt de sinds eeuwen bekende wijk Abele. Tot vóór enkele jaren nog was de steenweg weerszijden met schone plaatbomen beplant, doch tijdens de winter van 1945 wegens het groot tekort aan brandstof liet men oogluikend toe dat Jan en alleman de prachtige bomen neerhaalde.

Geschiedkundigen zoals de Bethune, Slosse en andere zijn de mening toegedaan dat er op de wijk Abele, op een kruispunt van wegen in het Frankisch tijdperk een Abele-boom zou ver-eerd zijn geworden en waaraan het ontstaan van de naam van de-ze woonbuurt zou te danken zijn.

In de Flandria Illustrata van 1644, IIe deel, bl. 414 op de kaart van de kastelnij van Kortrijk, vlak naast de stippel-lijn, die de grens afdelkt tussen Oost-Ieperambacht en de Roede van Menen, staat de Abele vermeld en de "CAPPELLE TEN ABEELE" aangeduid. Van het bestaan van een windmolen was er toen nog geen spoor te vinden. De Abelekapel was na de oude Sint-Hilonskerk het oudste bedehuis op het grondgebied van Izegem waar mis werd opgedragen. In oude tijden trokken de Izegemmers op derde Sinksendag in processie er heen om er de H. Mis te zingen. Op 19 januari 1735 waaide het torentje af van de kapel en wegens haar bouwvalligheid werd de lieve kapel, spijtig genoeg, gesloopt op 25 juli 1810 en door een veel kleiner kapel vervangen. Op zijn beurt verdween dit klein kapelletje in mei 1879 en een O.L. Vrouwbeeldje in een herberggevel herinnerde aan de plaats waar eeuwenlang de Abelekapel had gestaan.

Het landboek van Izegem in 1746 onder nummer 172 geeft volgende aanwijzingen: de Abelekapel stond op een driehoekige partij land, toebehorend aan Jan Verhulst, palend Oostwaarts de Abelebeek, Westwaarts de straat naar de Mol en aan de Noordzijde de Roeselarestraat.

Volgens het renteboek van Rumbeke f.139 van het jaar 1678 was er ook "ten abeele een behuysde driehouckte erfve ghe-naemt de herberghe TEN ABEELE". In 1815 was Jacobus Gits-Vanneste ervan de waard.

DE ABELE - MOLEN.

Tijdens de Franse Overheersing op een perceel grond dat de Prins van Izegem toebehoorde werd op cijns een staakmolen op hoge wal getimmerd. Tientallen jaren was deze windmolen de eigendom van weduwe Frans Vereecke, landbouwster. Reeds in 1815 werd het molenaarsbedrijf door haar zeventienjarige zoon 9 Jan met de hulp van een muldersknecht uitgebaat.

Later ging de koornmolen over in de handen van de familie Dmeulenaere-Lampaert.

De houten windmolen op de Abele brandde af in 1884. Op dezelfde plaats deed de toenmalige eigenaar Charles-Louis Demeulenaere, geboren te Izegem op 23 augustus 1843 een prachtige stenen molen bouwen. Het was de Abelenaar Petrus Denys, meester-metser, die de stenen toren metste en naar het schijnt 200 frank won aan dezen bouw.

De Abelemolen was een der schoonste molens van gans de streek. In baksteen opgetrokken was de kegelvormige kuip ongeveer 25 meter hoog en omringd naar buiten van een ijzeren gaanderij met balustrade. Alleen de molenkap kon draaien en aldus konden de molenwieken in de wind gestoken worden. De Abelemolen had een gelijkvloers en twee verdiepingen. Op het gelijkvloers werd olie geslagen: men heette die plaats het stampkot. Het olieslagen geschiedde met pletterstenen waartussen het lijn- en koolzaad werd gepletterd. De pletterstenen bestonden uit twee lopers en een ligger. De lopers stonden vertikaal, zij waren uit blauw arduin (Ecaussines) gemaakt met een doorsnede van ongeveer twee meter en nagenoeg 0,40m. dik. De ligger was een steen die rustte op een sterke vervoeting in metselwerk, het doodbedde. Ieder looper woog ongeveer 3000 kgr. Boven het gelijkvloers was de maalderij waar het graan werd gemalen. De maalstenen kwamen uit Frankrijk uit de beroemde steengroeven van La Ferté sous Jouarre (dép. Seine et Marne).

MUZIEKDEUNTJES OP DE MOLEN.

In verband met de Abelemolen hebben de bejaarde Abelenaren een herinnering bewaard aan een ongewoon feestelijke gebeurtenis. Zestig jaar geleden stond er op Abele een "huis met stage" bewoond sinds meer dan honderd jaar door de bakkersfamilie Beeuwsaert. Hun zoon Alberic was een zeer krap student die als laureaat van de rhetorika het eremetaal behaalde op het einde van het schooljaar 1898 aan het klein Seminarie te Roeselare. De Primus werd aan het station te Izegem afgehaald en stoetsgewijze naar huis gebracht. Het congregatiemuziek ging voorop, gevolgd door vrienden, onderwijzers en familieleden. Achteraan Alberic, met het eremerk op de borst, omringd door E.H. Pieter Baes en door de ouders Beeuwsaert.

De hele groep stapte lustig op maat van de muziek naar de Abele, waar twee zegespoorten met bloemen stonden opgetimmerd en de huizen met loof, groen en vlaggen waren behangen. Talrijke salve's weerklonken en de smid met een voorhamer op drie wielhoepels die aan een ketting in de smidse waren opgehangen, bootste het bimbambom van een driegeluid na. Aan het huis mocht de bekroonde een serenade in ontvangst nemen en daarop volgde het traktaat. Het ging er vrolijk aan toe op de Abele... Al de Abelenaars waren op de been in die aangename zomeravond en de muzikanten waren niet haastig om huiswaarts te keren.

Weldra hadden zij iets in het oog. Daar vóór hen rees de machtige Abelemolen met zijn ruime brede gaanderij. Ja, ze zouden van op die gaanderij een concert ten beste geven! En zo gezegd, zo gedaan. Weldra zat de gaanderij vol muzikanten die van uit de hoogte een programma dansstukjes improviseerden en geheel de Abelewijk tot in de avond in feeststemming hielden.

DE GENADESLAG.

Charles Louis Demeulenaere was ongehuwd gebleven en stierf op 20 februari 1909. De laatste jaren van zijn leven had hij het molenaarsbedrijf verpacht aan Victor Delaey-Courtens, afkomstig van Staden. Na de dood van Charles Louis Demeulenaere ging de Abelemolen in eigendom over aan zijn zuster Romanie, gehuwd met de heer Politiecommissaris Vanneste van Ingelmunster. Ook de eerste wereldoorlog 1914-1918 deed de Abelemolen als slachtoffer vallen. Tijdens het groot offensief op dinsdag 15 oktober 1918 werd de stoere gaanderijmolen onmeedogend het mikpunt van de kanonnen van de Belgische artillerie. Een regen van obussen sloeg bressen in de torenromp en ontakelde de windmolen tot een troosteloos wrak. Zo sneuvelde de gevlerkte reus.

Toen het wapenstilstand en vrede werd, was de eigenaar Vanneste, oud en kinderloos, niet meer geneigd de windmolen te herbouwen. Hij verkocht erf en corlogsschade aan Victor Delaey, die de stenen resten van de molen volledig heeft weggeruimd en op dezelfde plaats in 1920 een mecanische loonmaalderij heeft ingericht, t.t.z. waar men maalt tegen een loon (tans 25 fr. per 100 kilo). Zijn beide zonen Robert en André begaan tans deze maalderij.

Het oud molenhuis, gedeeltelijk door de beschieting in 1918 beschadigd, werd hersteld en is nu de eigendom van de heer Hector Vanneste en bewoond door André Noyez-Dewulf. Bekende muldersknechten op de Abelemolen waren Francois Outhoofd einde 1700 en op het einde in 1800 Alois Reynaert, die zestig jaar geleden naar Amerika uitweek en later terugkeerde om opnieuw het oude molenaarsberoep te Zwevezele aan te pakken, alsook een Abelenaar, Remi Sabbe, die eveneens naar Amerika trok om zijn kansen te wagen en na tien jaar afwezigheid naar Izegem weerkwam om met zijn gespaarde dollars zich hier als handelaar te vestigen.

KOTJES MOLEN

Op de huidige Kotjeswijk draaiden eertijds twee windmolens: Ghekiere's koornwindmolen die stond op het grondgebied van Izegem en 75 meter vandaar even over de grenslijn op het grondgebied van Lendelede: Tytgat's oliewindmolen.

Ghekiere's windkoornmolen mocht bogen op eeneeuwenoud verleden. De cohieren van de Tiende Penning in 1577 vermelden " een coornemeulen gheseyt de nieumeulen, zo men naer Lendelede gaet, mitsgaders een huus met omtrent 500 lants neffens den voornoemden meulen " en die toebehoorde aan Fransoys Van Heerenboeyghem.

Meer dan tweehonderd jaar heeft de molenaarsfamilie Mestdagh deze molen uitgebaat.

Volgens de " Carte Figeuratyve " van de Heerlijkhede van Ays-hove, haer bestreckende binnen de prochie van Yseghem (1) en die berust in het Rijksarchief te Brugge acq. 2906, was Carlo Mestdagh in het begin van de jaren 1600 reeds molenaar op Kotjesmolen. In het Landt Bouck der Prochie ende Prinsdomme van Iseghem in het jaar 1746 treft men onder nummer 1066 aan " d'hoirs Karel Mestdagh eenen meulewal met eenen corenwindmeulen genaemt COTTIENSMEULEN ten voorgaenden landtbroucke 599, paelende oost Corneel la paire eene behuysde hofstede, suyt Guillaume Mestdagh filius Karel eene behuysde hofstede, west de kinderen van Pieter de Kiever, noort: straet naer de Cortryokschen herwegh ". Naar verluidt hetzelfde landboek lag niet al te ver van Kotjensmolen langs de huidige Kortrijkstraat en palend aan de grens van Lendelede het oude galgestuk " daer het gerechte van d'heeren van Hayshove plagt te staen ". (Landb. Nr. III8)

Na de Franse Revolutie, die alle heerlijkheden afschafte, stipt het Izegems bevolkingsregister van 1815 Hubert Mestdagh aan, als eigenaar en gebruiker van Kotjesmolen. Hij telde toen 60 jaar en was gehuwd met Jeanne Wallays, 56 jaar. Zij hadden zeven kinderen: Pieter, Theresia, Louis, Amelie, Frans, Jean en Leo.

Leo Mestdagh, geboren te Izegem op 1 juli 1805, volgde zijn vader op in het molenaarsbedrijf. Hij huwde met Theresia Van den Bulcke, geboren te Lendelede in mei 1811

(1) De edelman Nicolaus Boulengier was destijds heer van Ays-hove. Hij was gehuwd met jonkvrouw Catharina van Scmerghem en woonde te Brugge. Zij schonken ten behoeve van het pas gestichte werk " de Waerachtighen Berg van Charitate " hun eigen huis, dat voor " Bergh " diende van 1578 tot 1629.

DE MOLENAARSFAMILIE GHEKIERE.

Leo Mestdagh moet in betrekking gestaan hebben met de familie Ghekiere, die woonde te Ingelmunster. Mogelijks waren zij verwant. Op 17 december 1870 hebben beide families van doening verwisseld. Leo Mestdagh ging te Ingelmunster het huis van de Ghekiere's bewonen en de familie Ghekiere kwam zich vestigen op de boerderij met molen.

Constant Ghekiere te Ingelmunster geboren op 9 juni 1841, bleef op het hof als laatste van het gezin Ghekiere. Het werk op de boerderij en de molen was voor Constant, een oude vrijgezel, niet meer doenlijk. Hij zag uit naar hulp en zijn neef Richard Ghekiere, geboren te Geluvelt op 4 april 1881, kwam als flinke jongeling bij zijn nonkel inwonen, werkte op de boerderij en leerde er het molenaarsbedrijf.

In 1908 verkocht nonkel Constant zijn eigendom, boerderij en molen, aan zijn neef Richard en ging bij zijn broer, die aan de overkant woonde op de hoek van de Lendeledestraat en de Winkelhoekstraat, zijn laatste dagen slijten. Constant Ghekiere ging ten Here op 27 oktober 1908. Een weinig voordien, op 18 augustus 1908 was Richard het huwelijk ingetreden met Marie Deplancke van Ingelmunster.

ALLERLEI WEDERWAARDIGHEDEN.

Kotjesmolen was een houten vierkanten windmolen, geplaatst op vier teerlingen en gelegen aan de zuidkant van de Winkelhoekstraat tussen het einde van de Lendeledestraat ten oosten en het einde van de Katteboomstraat ten westen. De molenwal verheef zich ongeveer zes meter hoog. Een molenwal is steeds aantrekkelijk geweest voor de ravottende jongens uit de buurt, vooral tijdens het verlof. Lopen en klauteren om het eerst boven de molenwal te komen of het eerst naar beneden was een lust. Op zekeren dag zaten de jongens moegelopen het draaien van de molenwieken na te kijken. Opeens riep een waaghals: "Wie zou er durven tussen de draaiende wieken lopen?" Allen zaten stil en volgden met de ogen de zovende wieken, die vlug langs de molenwal scheerden. Wie zou het eerst wagen? Daar schoot een jongen vooruit en het waagspel lukte. Anderen volgden het voorbeeld. Nu zou ook het zcontje van Henri Catteeuw het aandurven. Doch zie.... hij misrekende een stap.... plots een schrille schreeuw en de molenwiek sloeg de jongen neer met dodelijke slag. Enkele dagen later werd de kleine Catteeuw door zijn makkertjes ten grave gedragen.

In de nacht van vrijdag op zaterdag, 2 op 3 mei 1884 werd de molen door brand vernield. Een hevige wind blies uit het zuidwesten. Aan blussen viel niet te denken. Brandende stukken hout vlogen de lucht in. Enkele ervan kwamen terecht in de Rozestraat op het grondgebied van Ingelmunster.

Al de geburen waren bezorgd om hun eigen woning te beschermen. Zeventig zakken graan en meel gingen in de vlammen te loor. Niets was verzekerd. De oorzaak van het onheil werd toegeschreven aan het vuur dat in de as zou gekomen zijn.

Doch Constant Ghekiere liet de moed niet zakken. Nog dezelfde zomer kocht hij de molen van Frederik Derynck, die stond in de Roeselarestraat en na enkele tijd draaide Kotjesmolen opnieuw op zijn eeuwenoude plaats.

Begin maart 1913 verscheen in de " Gazette van Iseghem " het toenmalige weekblad, dat de voorganger was van de huidige Mandelbode, volgende aankondiging: " Op 24 maart 1914, zijnde 2e Paaschdag om 9 uur voormiddag openbare verkooping voor afbraak van den alomgekenden Kotjesmolen te Iseghem. Vergadering op de hofplaats ".

Richard Ghekiere heeft zijn molen afgebroken, doch liet de molenwal en de teerlingen onaangeroerd. Het rollend materiaal en het beste koppel molenstenen werd gebruikt voor het inrichten van een maalderij, aangedreven door een naphtemotor. De twee slechtste stenen van de oude molen liggen nu nog als dorpel, één voor de koe- en één voor de paardenstal van de boerderij.

Tijdens de oorlog 1914-18 hebben Russen, die als krijgsgevangenen onder de bewaking stonden van de Duitsers, de stenen en de aarde van de molenwal moeten wegnemen er gebruiken om de weg, gelegen tussen Izegem en Lendeledede op te voeren en te bedekken met steenbrokken.

Op 15 oktober 1917 stapte Richard Ghekiere naar zijn akker. Onderweg werd hij aangesproken door zijn gebuur, Louis Hespeel. Opeens ontplofte een granaat in hun nabijheid. Een granaatsplinter trof Louis die op slag gedood werd, Richard is tien dagen later aan zijn verwondingen bezweken.

Constant Ghekiere evenals bijna al de molenaars had in zijn dienst een mulder en een ketser. De ketser was een knecht, die bij de boeren het graan aan huis ging afhalen en het meel terugbracht. Daartoe gebruikte de ketser in vroeger tijden meestal een sterke ezel, die gemakkelijk twee zakken van honderd kilo op zijn rug kon dragen. Naderhand reed de ketser met kar en paard. Op Kotjesmolen is Jeroom Vuylsteke als mulder en August Deryckere als ketser bekend gebleven. De laatste knecht die bij Richard in dienst is geweest, was Jan Moerman.

De doening waarop Kotjesmolen heeft gestaan, is tans een kleine hoeve, ongeveer 5 hectaren groot. Het woonhuis en de stallen van de hoeve werden door Richard Ghekiere opgeknapt doch ondergingen geen aanzienlijke veranderingen. De huidige eigenaar van het erf is dhr Oscar Ghekiere-Deplancke en tans woont er René Debrabandere samen met zijn vrouw Elza Deplancke en met zijn acht kinderen.

En om te sluiten stippen wij het feit aan dat in een tijdspanne van twee jaar drie windmolens door brand werden geteisterd in een kreits van een half uur afstand: In 1883 brandde de Hoge Doorn uit langs de baan naar Kortrijk, grondgebied Ingelmunster; in mei 1884 Kotjesmolen en op Kerstavond 1885 werd Tytgat's molen totaal door brand vernield.

JOYE'S MOLEN

Tot in het jaar 1900 stond verder in de Kortrijkstraat, zuidwaarts op driehonderd meter van de Kestelootbeek, nagenoeg op een boogscheut oostwaarts van de bakkerij Oosterlinck: Joye's molen.

Het was een houten staakmolen op vier teerlingen op hoge wal. In 1857 was vader Joye als mulder op de windmolen gekomen en zijn zoon Constant Joye, een forsige kerel van meer dan honderd kilo, had hem opgevolgd. Stanten was mulder en landbouwer meteen en boerde op een doening van vijf hectaren, die eigendom was van Liborius (Borre) Vanackere-Verhulst. De molen brandde af, een maandagavond, op 12 maart 1900. Het was een eerste warme lentedag geweest en Stanten was omstreeks vier uur in de namiddag naar Ingelmunster getrokken en zat een partij te kaarten in het "Oud Gemeentehuis" bij Henri Verstraete, een oude vriend. In de avondstille klonken plots de alarmkreten van de pompiersklaroenen over Izegem-stad. Het nieuws liep van mond tot mond: "Djoyens ne meulne staat in brande". Al het volk van "bachten de kerke" kwam toegelopen om het schouwspel te zien. Jammer dat er schade mede gepaard ging, maar een schoner vuurwerk in de avond kan men zich niet indenken. Aldoor de kijkgaten sloegen de vlammen naar buiten. Het schaliedak stortte krakend ineen. Planken van de molenkuip kwamen los en het gloeiende graan reuzelde als een sterrenregen naar beneden. Geheel de molen was weldra nog één brandende toorts in de staaldonkere lucht en aan blussen viel niet te denken.

De schade werd beraamd op 7000 frank, doch was door verzekering gedekt. De molen werd nooit meer herbouwd en de Vanackere's hebben de molenwal afgevoerd en de aarde gebruikt om hun steenovenputten te vullen. Op de genivelleerde grond, waar eens de molen rees, bouwde C. Joye een groot woonhuis met achteraan een bakkerij, en vijf jaar daarna op 24 juni 1905 verhuisde bakker Joye naar Rumbeke alwaar hij het molenaarsbedrijf hernam op de Kazandmolen. Zijn zoon Michel Joye heeft de Kazandmolen uitgebaat tot op 16 november 1954, tot deze door brand werd vernield.

In die tijd, na het recëttrekken van de Kortrijkstraat bouwde Dr Vanwtberghe, die tezelvertijd een brouwerij uitbaatte op de Grote Markt (nu cinema Patria) op een spievormig stukje land aan de noordzijde van de molen, de herberg " Bloemfontein ". Men moet weten: het was immers tijdens de oorlog van de Boers in Transvaal. En weldra in korte tijd ontstond aldaar een heel nieuwe woonbuurt: de Hondekensmolenwijk.

EEN VER VERLEDEN.

Het bestaan van Joye's Molen kan men eeuen terug nagaan in onze locale geschiedenis.

In het Leenboek van de Kasselrij van Kortrijk ten jare 1502, leest men in het denombrement van de goederen van Jan van Stavele, ridder, Heer van Izegem en Emelgem, dat hij een achterleen had, gehouden door Jan van Schoonvelde, zoon van Robrecht, filius Robrechts, liggende in Izegem, genoemd " HET GOED TER ELST " groot in lands, bos en meers, acht bunder min of meer. Op dit leen stond een " wyntmeulne, also dat blycken mach by der plaetse ende walle daer se van oude tyden up ghestaen heeft ".

DE RODE POORT.

De zate van het leen " Ter Elst " was de bewalde hoeve " De Roopoorte ", thans bewoond door de familie Van Assche. Reeds in 1439 was Gheeraert van Schoonvelde bezitter van deze heerlijkheid. In 1490 was het Robrecht van Schoonvelde, in 1533 Jan van Schoonvelde.

Naar verluidt het lastencohier van de Tiende Penning in 1571 pachtte Pieter de hondt aan Jonkvrouwe Marie van Schoonvelde de koormolen " Schoonveltmoulen " genoemd, met alle toebehoorten. Pieter de hondt was de zoon van Loonis de hondt. En aldus in verband met de naam van de toenmalige molenaarsgeneratie is in de volksmond de nieuwe benaming van de koormolen ontstaan: " HONDEKENS MOLEN ".

Op het einde van de jaren 1500 en meer bepaald in 1590 komt het goed " Ter Elst " in het bezit van de kinderen van wijlen Antheunis Reynaert en in 1623 is Charles Terrier eigenaar van " Ter Elst ", de Roopoorte en Hondekensmolen.

In 1740 noteert het Landtbouck van Iseghem " Elarius Terrier, de moulen en de moulendarn, ghenaeht Hondekensmoulen ".

De molen moet herbouwd geweest zijn in 1757 of 1758. Immers op de molenstake stond er volgend interessant jaarschrift gekorven, dat getuigt van de diepe geloofszin van ons voorgeslacht:

"AL Door gods
gratie Is
Desen staecke
nu opgericht "

en op een binnenbalk las men: " M.F. 1757" wat beduidt: Me Fecit - Ik werd gemaakt in 1757.

Nadat de molen eeuwenlang door de familie TERRIERE was uitgebaat, werd hij in 1830 eigendom van advocaat Gaspar Maes en kwamen na de familie Terriere opvolgendlijk als molenaarsfamilieën op Hondekensmolen: de familie DE JONGHE, DEBORCHGRAVE, CLEMENT en JOYE. Thans in herinnering aan de verdwenen molen, staat er nog een herberg met als uithangbord " In den Molen ", waarop een klein staakmolentje is geschilderd.

DE JONGHE'S MOLEN

Deze ronde stenen windmolen op lage wal was niet zeer oud. Zijn bestaan dagtekende slechts van het begin van de negentiende eeuw. In baksteen opgetrokken en langs buiten witgekalkt, stond hij op het binnenhof van het huis dat de noorderhoek vormt van de Kortrijkstraat en het Droge Janstraatje. Het metselwerk bestond uit een kloeke ronde kuip, ongeveer 25 meter hoog, waaromheen een gaanderij of houten vloer op een zekere hoogte was aangebracht. Kap en molenwieken staken lustig boven de daken van de schamele werkmanswoningen van de omtrek en deze " mooie molen " maakte onafscheidbaar deel uit van de Kortrijkstraat en de wijk " Bachten de Kerke ". Het was omzeggens " hun molen ". Al de kinderen uit de buurt kenden hem en zij hebben er staan naar kijken, soms uren lang en zij volgden aan zijn bewegingen. Zij luisterden naar het zoeven van de opgerolde zeilen bij felle wind en zij wisten hoe lui en traag hij draaide met uitgespannen donkere zeilen bij zachte bries in late zomeravonden. Molens deden peinzen en de Schepper bewonderen, die de wind doet varen door de lucht en hoe het menselijk vernuft de wind weet op te vangen en zijn kracht te benuttigen.

HERINNERINGEN.

Een molen, na honderd jaar in regen en wind aan het werk te zijn geweest, heeft ook weleens een herstel nodig. Maar zulke karweien kosten duur en begrijpelijk schuift de molenaar ze op de lange baan. En zo gebeurde het rond het jaar 1900 dat op een koelen zondagmorgen, toen de wind nogal katoen gaf en er dapper gemalen werd, een pestel loskwam en de dwarslatten of de hekkens naar beneden donderden tegen het huis, destijds bewoond door Edmond Levêque. Het maakte een oorverdovend lawaai, het deed de burens op de been springen, doch het neergevallen materiaal had gelukkig geen levens geraakt.

Het is ook in het jaar 1900 ter gelegenheid van de luisterrijke inhuldiging van dhr Valeer Vanden Bogaerde, op 8 augustus, als burgemeester van Izegem, dat Cyriel De Jonghe zijn molen op zijn piekebest zette. Hij had een draad gespannen van het ene hekken naar het ander. Aan de draad waren vlaggetjes en lampions gehecht en de molenwieken stonden vastgezet in de vorm van een Sint-Andrieskruis en wenkten hoog de nieuwe burgemeester het blijde welkom toe.

SEPPEN ZEENTJES.

Zoals bijna alle molens werd ook deze molen genoemd naar de naam van de molenaar die er zijn bedrijf uitoefende. In 1815 was David Deleu, toen 26 jaar oud en gehuwd met Catharine Van-neste, eigenaar van de molen. In 1830 vindt men er Charles Goemaere als de gebruiker.

Destijds hadden de kinders Bulckaert de molen in eigendom. Het was een goeie tijd voor de oliefabricatie en op het gelijkvloers draaide ook een oliemaalderij of stampkot. Later baatte Armand Verbeke deze molen uit, op zijn beurt gevolgd door Jozef De Jonghe, geboren te Izegem, de 23 mei 1833 en er overleden op 24 augustus 1901. Hij was de zoon van Eugène De Jonghe en Isabella Mestdagh en behoorde aldus van moeders zijde tot de molenaarsfamilie van Kotjensmolen.

Daar zijn vader Eugène heette, werd deze voornaam in de dagelijkse omgang afgerond tot "ZEEN" en daar de molenaar zelf Jozef of Seppen noemde, zoon van ZEEN, zo ontstond de benaming van de molen "SEPPEN ZEENTJES' MEULNE".

DE NAAM "MOSSCHERS".

De naam "Mosscher" was ook nog een bijnaam, die steeds verbonden was aan de familie De Jonghe. Men sprak nooit over Jozef De Jonghe, maar wel over Seppen Mosschers. Zijn voorzaten moeten gedurende opeenvolgende geslachten behoord hebben, als toonaangevend (1) tot de heerlijkheid van Mosscherambacht, een rechtsgebied, dat zijn enclaven had in de parochiën van Izegem, Ardooie, Koolskamp en Oostnieuwkerke.

Mosscherambacht strekte zich te westen in Izegem uit over boerderijen en landerijen, die lagen tussen "het Schardauwstraetjen en de strate, leedende van het cappelleken ten Abeele naer de Mol" zie: Rentebouck, anno 1773, rijksarchief Brugge, nr.4428. Op bladzijde 8 onder nr. 12 staat er een Pieter De Jonghe opgeschreven, die er een behuisde hofstede bezat, groot 6 bunders, 115 roeden.

(1) De laatste griffier van Mosschersambacht: Ferdinand Carel de Clerq was gehuwd met Jacoba de Jonghe. Hun zoon Joachim de Clerq was onderpastoor te Kaxhem.

De naam " Mosscher " ontmoet men het eerst in het jaar 1274, vermeld in volgende tekst: " IN PAROCHIA ISENGHEM, SUB DOMINIO SIGERI DE MOUSCRA..." wat betekent dat er op het parochiaal gebied van Izegem in 1274 reeds een burgerlijk rechtsgebied bestond, waarvan Sigier de Mosscher de heer was. De naam van die heer zal aanleiding hebben gegeven, om die heerlijkheid of dit ambacht " Mosschersambacht " te heten.

DE LAATSTE MOLENAAR.

Jozef De Jonghe trouwde op gevorderde ouderdom met Octavie Loncke. Hun zoon Cyriel De Jonghe werd te Izegem geboren, op 13 juni 1883 en huwde met Elisabeth Boone, geboren te Izegem, op 20 april 1883. Cyriel was de laatste eigenaar en gebruiker van de molen. Beide echtelingen trof men aan in lijk te bed op de morgen van 9 december 1935. 's Avonds waren zij nog fris en gezond te ruste gegaan. Zij verstikten in de nacht door gas, ontsnapt aan de vulhaard van hun slaapkamer.

De molenaarsknecht bij Cyriel De Jonghe in dienst, was Jozef Dewilde. Hij was zeer hardhorig en men noemde hem " Den Doven ".

Als burgemeester stichtte dhr Valeer Vanden Bogaerde de electriciteitscentrale en de Izegemmers begonnen geleidelijk de electriciteit niet enkel als verlichting maar ook als drijfkracht te benuttigen. Ook Cyriel De Jonghe wachtte niet lang om een motor te plaatsen en elektrisch te malen in dagen van windloosheid. Aldus werd de eerste stap gezet om weldra de windmolen te laten varen. De oorlog 1914 zou daartoe de doorslag geven. De Duitse soldaten gebruikten De Jonghe's molen als uitkijkpost. Wat onheil kon er verder al niet gebeuren met een molen op uw erf? zo vroeg de molenaar zich af. En om alle erge gevolgen af te keren, zo begon Cyriel De Jonghe op een ogenblik dat gunstig was, in de maanden oktober-november 1916, zijn stenen molen af te breken tot op hoogte van de gaanderij. Het deel van de stenen romp dat recht bleef staan, diende verder voorlopig tot bergplaats en werd na de oorlog in 1918 zo spoedig mogelijk volledig afgebroken.

Thans is het oude molenhuis in de Kortrijkstraat Nr 58 bewoond door dhr Frans Roose-Persyn, die er een zelfwasserij heeft ingericht.

DE RYNCK'S MOLEN

De radicale hervormingen die plaats grepen tijdens de Franse Overheersing van ons land tussen de jaren 1789 en 1815 raakten ook de windmolens. Reeds op 15 maart 1790 werd een dekreet in Frankrijk uitgevaardigd, waardoor ieder persoon het recht werd toegekend om windmolens op te richten op eigen erf, mits een vooraf betaalde patentbelasting. Zo werden alle banale voorrechten in verband met de windmolens als vervallen verklaard. En toen op 1 oktober 1795 ons land bij Frankrijk werd ingelijfd, maakten vele eigenaars gebruik van deze vrijheid en rezen t' allenkante in het landschap nieuwe windmolens op. Aldus ontstond het bloeitijdperk van de windmolens.

Naar de traditie verluidt werd in het jaar 1800 een houten windkoornmolen op hoge wal opgericht op een toenmaals nog onbebouwd terrein aan de zuidkant van de Roeselarestraat tussen de huidige Ommegangstraat en de O.L.Vrouwstraat.

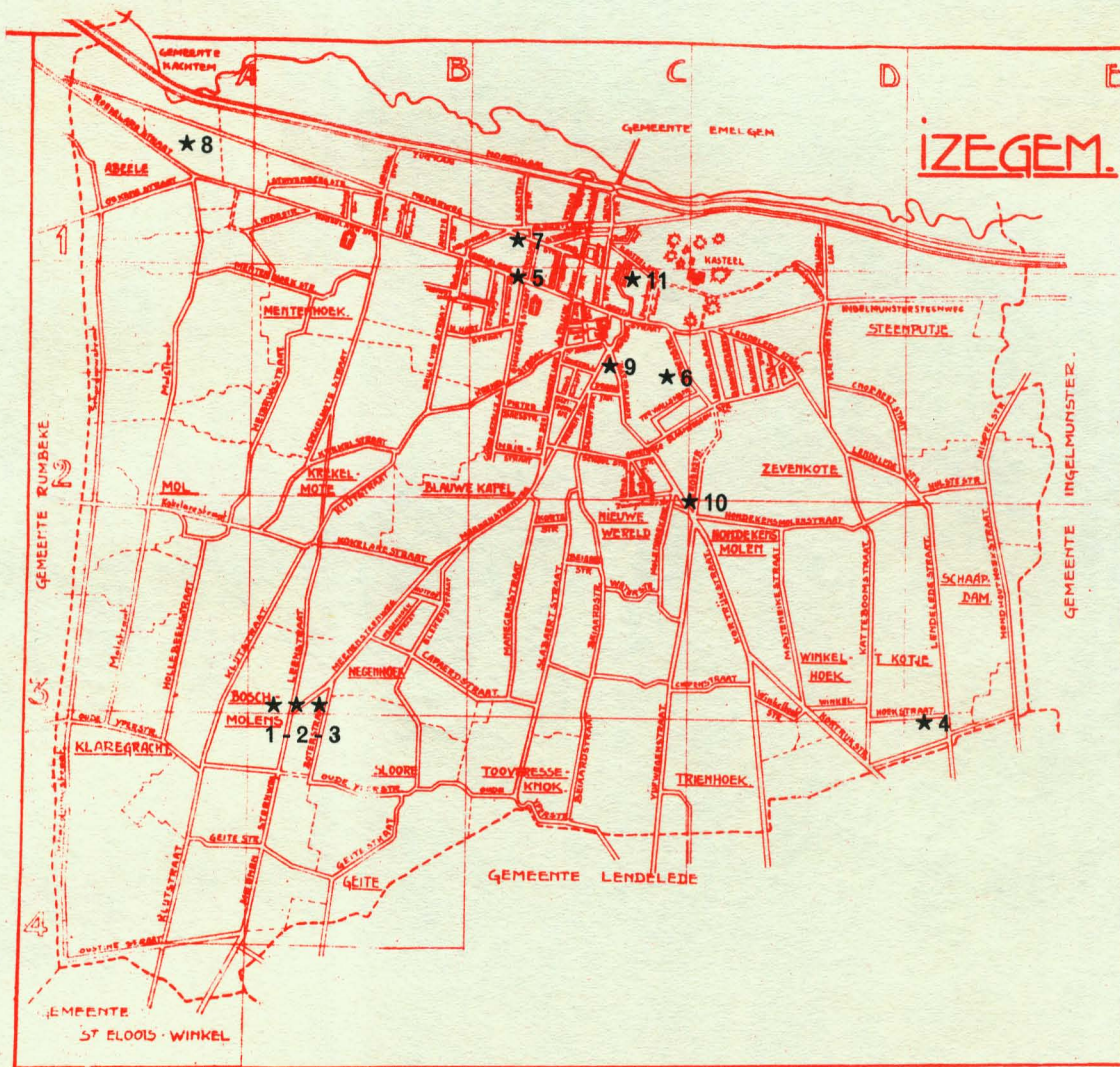
Johannes Derynck, gehuwd met Theresia Lafaut, was de eigenaar en tevens de uitbater van deze windmolen. Hij had twee kinderen: Beatrix, geboren in 1797 en Petrus-David, geboren in het jaar 1799. Zeventig jaar oud geworden trok Johannes Derynck zich als rentenier terug uit het molenaarsbedrijf dat overging op zijn zoon Petrus David Derynck-Maesele. Deze werd op zijn beurt opgevolgd door zijn zoon Frederik Derynck-De Jonghe. Hij liet in 1884 zijn molen afbreken en verkocht hem aan Constant Ghekiere om op Kotjeswijk de plaats in te nemen van de afgebrande Kotjensmolen.

Frederik Derynck bouwde zich een schoon herenhuis in de Roeselarestraat op de grond waar eertijds de molen draaide. Het bestaat thans nog onder nummer 65 en behoort heden toe aan de familie Coucke. Op het uitgestrekte terrein werd de molenwal afgevoerd, een grote tuin aangelegd en langsheen de Ommegangstraat een lange rij kleine werkmanswoningen gebouwd. De echtelingen Frederik Derynck-De Jonghe bleven zonder nakomelingen en na de dood van Frederik gingen erf en huizen over in eigendom aan zijn meid Pelagie Berquin, die Izegem verliet om naar Stavele te gaan wonen en gans de nalatenschap Derynck verkavelde en verkocht.

NOG TWEE KLEINE WINDMOLENS.

Volledigheidshalve vermelden wij nog dat er een kleine stenen windmolen gedurende een aantal jaren heeft gewerkt in de tuinen van het klooster van de Zusters van "Ave Maria" voor het malen van graan ten behoeve van het klooster.

IZEGEMSE MOLENS

Onze Izegemse Molens

★ 1 - 2 - 3 - BOSMOLENS

★ 4 - KOTJESMOLEN

★ 5 - DE RYNCKS MOLEN

★ 6 - DE STEENDAMMOLEN

★ 7 - BRABANTS MOLEN

★ 8 - ABELEMOLEN

★ 9 - DE JONGHE'S MOLEN

★ 10 - JOYE'S MOLEN

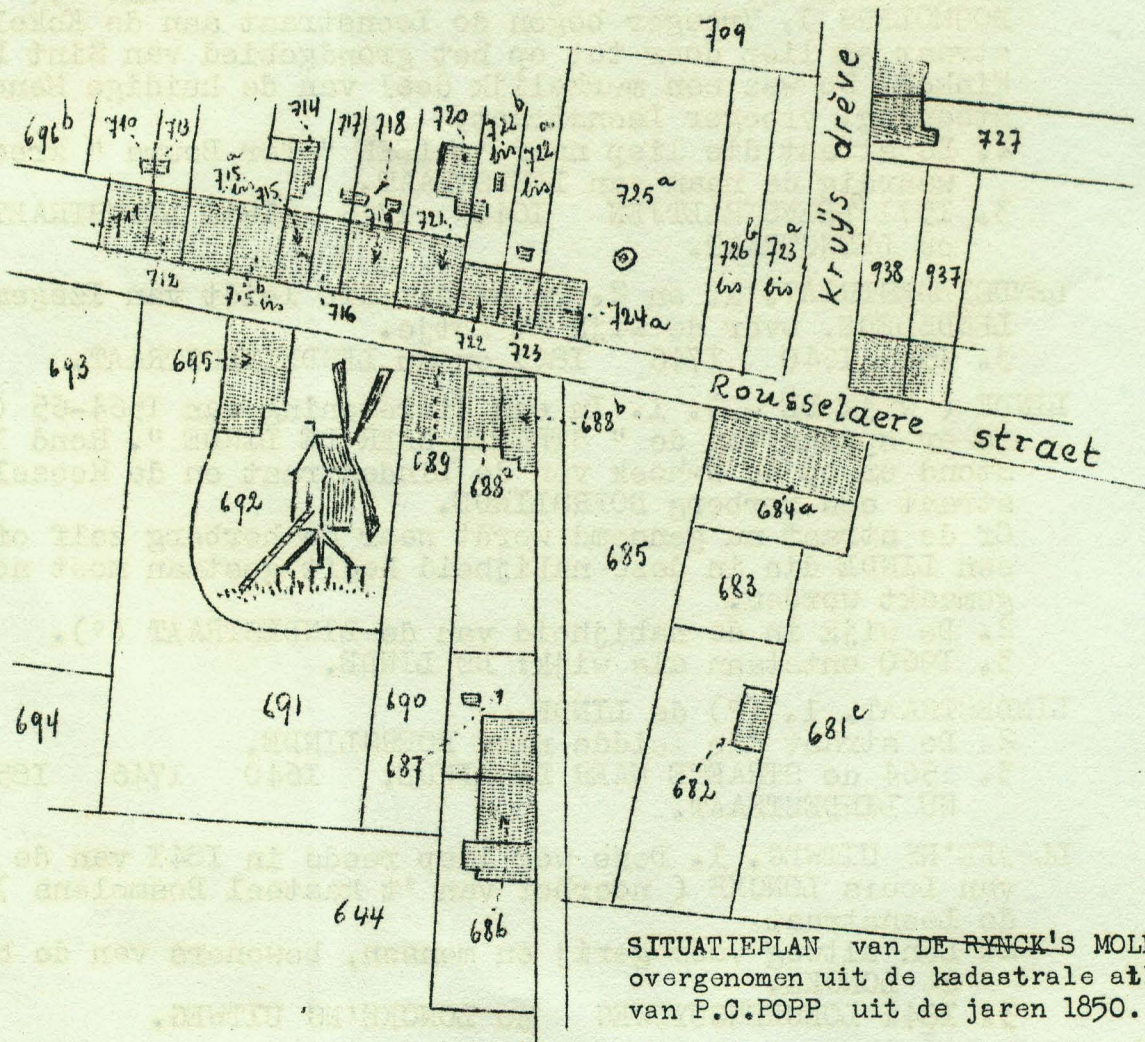
★ 11 - MOLEN VAN „AVE MARIA”

IZEGEMSE MOLENS

Hij werd gebouwd in 1861 en op 3 april werd voor het eerst gemalen. Het slaagde niet omdat de molen te laag stond opgericht en te weinig wind kon opvangen. Daarom deed E.H. Joseph de Pélichy op het einde van de zomer de torenkuip 30 voet verhogen. Eindelijk op 25 augustus 1862 werd voor de eerste maal gebakken. De eerste oven tarwebrood was voor de armen en de tweede oven voor de communautiteit.

En verder in de jaren 1880 had men de molen van Velghe, die een vlasmolen was. In plaats van met de voeten het zwingelmolentje te doen draaien, was het de windmolen die het voortstuwde. Dit systeem van zwingelen, uitgevonden door Ivo Deprez te Heule, kende geen bijval en de vlasmolen duurde niet lang.

Pieter Declercq.

HEDENDAAGSE STRAATNAMEN

KRUISSTRAAT. 1. OORSPRONG: In 1746 vinden we op de hoek van Kruisstraat en Hondstraat een groot kruis tussen twee boompjes.

In de Akten van de Schepenen van Izegem wordt melding gemaakt van wonderbare genezingen die zich aldaar voordeden in 1746 en 1747. Op dezelfde plaats werd door Maximiliaan Vilain XIII, prins van Izegem, een kapel gebouwd, die op 3 mei 1750 werd ingewijd. Deze KRUISKAPEL werd echter in 1900 gesloopt en door een nieuwe vervangen die dan op de hoek van de Hondstraat en Statiestraat werd opgetrokken.

2. BETEKENIS: Straat die leidde naar het KRUIS, later naar de KRUISkapel.

3. BENAMINGEN: 1640 DE GROENE STRAETE 1653 De STRAETE NAER DE WILDEMAN 1746 1850 nu KRUISSTRAAT.

LEENSTRAAT. 1. De huidige hoek, gevormd door Leenstraat en Menensteenweg, was vroeger het LEEN " Ter Beurs ". (° BOSMOLENS). Vroeger begon de Leenstraat aan de Kokelarestraat en liep door tot op het grondgebied van Sint Elooï's Winkel. Zo was een merkkelijk deel van de huidige Menensteenweg, vroeger Leenstraat.

2. De straat die liep naar 't LEEN " Ter Beurs " kreeg volwaardig de naam van LEENSTRAAT.

3. 1571 LEENSTRAETJEN 1640 1746 1841 LEENSTRAET nu LEENSTRAAT.

LENDELEDESTRAAT. 1. en 2. De straat die leidt van Izegem naar LENDELEDE, over de wijk 't Kotje.

3. 15 1640 1746 1841 en nu LENDELEDESTRAAT.

LINDE (wijk DE --). 1. In een disrekening van 1564-65 (F° 9v) is er sprake van de " STRAETE NAER DE LINDE ". Rond 1900 stond er op de W-hoek van de Lindestraat en de Roeselarestraat een herberg BOERSLINDE.

Of de straat nu genoemd wordt naar de herberg zelf of naar een LINDE die in deze nabijheid heeft gestaan moet nog uitgemaakt worden.

2. De wijk in de nabijheid van de LINDESTRAAT (°).

3. 1960 ontstaan als wijk: DE LINDE.

LINDESTRAAT. 1. (°) de LINDE.

2. De straat die leidde naar BOERSLINDE.

3. 1564 de STRAETE NAER DE LINDE. 1640 1746 1850 NU LINDESTRAAT.

LONCKE'NS UITWEG. 1. Deze weg liep reeds in 1841 van de hoeve van Louis LONCKE (neerhof van 't kasteel Bosmolens) naar de Leenstraat.

2. Een uitweg voor gerij en mensen, bewoners van de hofstede LONCKE.

3. 1841 LONCKENSUYTWEG nu LONCKE'NS UITWEG.

MANDELSTRAAT. 1. Deze naam is een moderne vorm voor MANDER of MANDERE zoals we de naam in vele oude oorkonden aantreffen.

2. De straat die loopt van de Roeselarestraat naar de MANDEL.

3. 1841 MANDELSTRAET Nu MANDELSTRAAT.

MANEGEMSTRAAT. 1. Op een disrekening van 1564-65 (F° 6r) vinden we een stuk land onder " de wal ", genaamd DE MANEGHEM.

2. Hoewel de ligging van het stuk niet kon achterhaald worden mogen we toch aannemen dat de Manegemstraat de straat was die leidde naar de MANEGHEM.

3. 1653 de straat is bekend 1746 'T MANNEGHEMSTRAETKEN 1841 MANEGHEMSTRAET nu MANEGEMSTRAAT.

MARKTSTRAAT. 1. en 2. De straat die leidde naar de Grote MARKT. Daar deze straat de verbinding was tussen 't oud kasteel (Sanderus:1640) en de kerk, mag aangenomen worden dat deze straat wel een van de oudste moet zijn in Izegem.

3. 1571 (F° 1r) MAERTSTRAETE 1640 MERCKTSTRATE 1746 - 258 - MARTSTRAETE 1841 RUE DU MARCHE nu MARKT-STRAAT.

MASTENEIKESTRAAT. 1. ? - Waarschijnlijk zo genoemd naar een grote rechte (mast) eik, die stond op de plaats waar nu de herberg staat. In de registers van 1577 vinden we op F° 54v: " pr de cogghe en loy de bonnere erf. van XXIIc landts byden MASTEN EECKE ". Volgens Slosse stond de Masteneecke op de " cnock, oost van het Masteneeckestraetje, zuid van de straete die naer de molen loopt ".

In 1891 werd daaromtrent op dezelfde plaats door schepen Rosseel een herberg gebouwd die hij " DE MASTENEIK " genoemd heeft.

2. De straat die liep naar de Masteneik.

3. 1653 MASTENEECKESTRAETJE 1746 STRAETE VAN DE MASTEN EECKE 1841 MASTENEIKENSTRAET 1850 MASTENEEKEN-STRAET Nu MASTENEIKESTRAAT.

MEIBOOMSTRAAT. 1. Vroeger stond er op de noordhoek van deze straat, in de Menenstraat een herberg, genaamd " DE MEIBOOM ".

Deze herberg was laatst bewoond door de familie Hugelier en verdween voor goed rond de jaren 1935.

2. De straat die de Vandenbogaerdelaan met de MEIBOOM verbond kreeg volwaardig die naam.

3. Oorspronkelijk: PIETER BAESSTRAAT Nu MEIBOOMSTRAAT.

MELKMARKT. 1. en 2. ?

3. 1571 HONDTMART 1640 MELCK-MERCKT 1746 MELCKMARCKT en MELCK-MAERT 1841 MARCHE AUX COCHONS 1850 ZWIJNSMARKT na W.O.I. VRIJHEIDSPLAATS nu MELKMARKT.

MELKMARKTSTRAAT. 1. en 2. Straatje dat leidt van de Koornmarkt naar de MELKMARKT.

Was vroeger een stuk van de Hondstraat, die doorliep van de Koornmarkt naar 't Kruis.

3. I746 HONTSTRAETE I84I RUE AUX COCHONS I850 Zwijnsmarktstraat na W.O.I. VRIJHEIDSTRAAT nu MELKMARKTSTRAAT.

MENENSTEENWEG, 1. en 2. Straat die van Izegem de goede richting aangaf om naar Menen te reizen over Winkel-St-Elooi. Van oudsher droeg deze straat deze naam, doch enkel tot aan de Bosmolens waar ze veranderde in LEENSTRAAT.

3. I84I MEENENSTRAET Nu MENENSTEENWEG.

MENENSTRAAT. 1. en 2. (° MENENSTEENWEG) Deze straat begint aan de KNOK en eindigt aan 't BLAUW KAPELLETTJE, waar de naam verandert in MENENSTEENWEG.

3. I84I MEENENSTRAET Nu MENENSTRAAT.

MENTENHOEK (wijk DE -). 1. en 2. ??

3. I863 (stafkaart) MEULENHOEK Nu MENTENHOEK.

MENTENHOEKSTRAAT. 1. en 2. ??

3. I84I MENTENHOEKSTRAET I850 MEULENHOEKSTRAAT, en zelfs zien we ze doorlopen met die naam in de Heibrugstraat. Kan dus ontstaan zijn uit een schrijffout. Nu MENTENHOEKSTRAAT.

MISPELSTRAAT. 1. De MISPEL is een bruinkleurige steenvrucht die slechts overrijp eetbaar is, en thans zeer zelden wordt aangetroffen.

2. Deze naam moet weer te zoeken zijn in het landleven en in de fruitteelt in het bijzonder.

3. I653 MISPELSTRAET I746 MISPELSTRAETKEN (art.500) I84I MISPELSTRAETJE I850 MISPELSTAE(T)JE.

MOL (wijk DE -). 1. Reeds in I653 vinden we op deze plaats een taveerne met deze naam.

2. Ook deze naam moet weer uit het landleven en de volksmond gegroeid zijn.

Of hij ook verband houdt met de lichte verhevenheid van de bodem die naar de KLARE GRACHT uitloopt en daar haar toppunt bereikt is wel aanvaardbaar maar toch nog niet met zekerheid vastgesteld.

3. Nu DE MOL.

MOLENHOEKSTRAAT. 1. Deze straat loopt naar de hoek waar in vroegere jaren HondekensMOLEN stond. In de volksmond beter gekend onder de naam van de laatste molenaar: Joyens molen.

2. De straat die naar die HOEK met de MOLEN liep, kreeg dan ook volwaardig de naam: MOLENHOEKSTRAAT.

3. I84I ZUIDWAERSHONDEKENS MOLENSTRAET nu MOLENHOEKSTRAAT.

MOLENWEG. 1. Op de oosthoek van de MOLEKOUTER en de Nederweg, stond in 1571 de banmolen van de heer van Izegem. Het molenhuis zelf stond aan de overkant in de Nederweg waar nu nog enkele kleine huizekens staan. De laatste uitbater was een zekere DEBRABANDERE, naar wiens naam de molen in de volksmond geheten werd: BRABANT'S MEULEN.

2. De aarden WEG die vroeger liep van aan de herberg BELLE VUE in de Roeselarestraat, naar de genoemde molen werd dan ook MOLENWEG gedoopt.

3. 1746 (voetweg zonder eigen naam) 1841 MOLEWEG
Nu MOLENWEG Volksmond: MEULENKOUTER.

MOLSTRAAT. 1. en 2. Ook deze straatnaam houdt volledig verband met de wijknaam DE MOL.

3. 1841 MOLSTRAET 1850 MOLSSTRAET Nu MOLSTRAAT.

NEDERWEG. 1. Reeds in 1571 vinden we " een huus.... up de coutere te neerweghe ".

2. Deze weg die parallel liep met de Roeselarestraat lag in die tijd wellicht merkkelijk lager dan de laatst genoemde, en vandaar die naam.

3. 1571 NEERWEGHE 1653 NEERWEG 1746 NEREN WEGH
1841 en later NEDERWEG.

NEGENHOEK (wijk DE -). 1. In 1746 is de plaats aangeduid en in 1841 is de plaats met deze naam bekend. Ze ligt in de Blekerijstraat, recht over de Kokelarestraat.

2. Daar het stuk land de vorm had van een onregelmatige negenhoek werd deze partij zo geheten.

3. 1960 : NEGENHOEK.

NEGENHOEKSTRAAT. 1. en 2. Houdt volledig verband met de wijknaam.

3. Sedert 1958 : NEGENHOEKSTRAAT.

NIEUWE WERELD (wijk DE -). 1. In de jaren 1930 e.v. Ontstond tussen de Vandenbogaerdelaan en de Kortrijkstraat een gans nieuwe wijk die de volgende straten omvatte: Schoolstraat, Groeningestraat, Eigenhaardstraat, Vlasgaardstraat en Zwingelaarstraat.

2. Daar waar vroeger, van uit de Menenstraat, zware la-beurlanden te zien waren, ontstond er in de dertiger jaren in enkele jaren tijd een ganse " nieuwe wereld ". Op deze nieuwe wijk werd de eerste herberg dan ook " DE NIEUWE WERELD " geheten.

Of nu de herberg naar de wijk, of de wijk naar de herberg werd genoemd is nog niet met juistheid vastgesteld.

3. Steeds NIEUWE WERELD.

- NIEUWSTRAAT. 1. Straat uit het centrum, die dagtekent uit een latere tijd dan vele andere straten.
2. Bij het doortrekken van deze straat kregen ze in Izegem in die tijd een NIEUWE straat bij. Zo zal ook deze straat op dezelfde manier gedoopt geweest zijn zoals wij het later kenden voor de NIEUWE WERELD.
3. 1571 NIEUSTRAETE 1640 NIEU--STRAETE 1746 NIEUWE STRAETE 1841 RUE NEUVE 1850 NIEUWSTRAET 1960 NIEUWSTRAAT.

- NIEUWE MARKT. 1. Bij het rechtekken van de Bellevuestraat, kwam er een klein terreintje vrij, ter hoogte van de Hovenierstraat. Heel gauw werd daar een marktplaats in gezien die dan heel vlug in NIEUWE MARKT werd herschapen.
2. Benaming die door de volksmond wordt gegeven bij het ontstaan zo er geen officiële naam voorradig is.
3. 1960 : NIEUWE MARKT.

- OEKENESTRAAT. 1. en 2. Van oudsher de straat die leidde van de Abele naar OEKENE.
3. 1841 OUCKENESTRAET 1960 OEKENESTRAAT.

- OMMEGANGSTRAAT. 1. Was oorspronkelijk : PATERS--OMMEGANG. Dit straatje kwam echter maar tot aan de huidige H.Hartstraat waar het dan 't westen indraaide, naar de Krekelmotestraat toe langs de hoeve van Vandeputte. Vandaar kregen we twee benamingen: PATEROMMEGANGSTRAAT en PUTJE'S STRETJE, die nu alleen in de volksmond nog blijven leven.
2. Was het wegeltje gevolgd door de paters, zijnde de geestelijke bestuurders van 't klooster van de Grauwe Zusters, om van hun woning naar 't klooster te gaan.
3. 1841 PATEROMMEGANGSTRAETJE 1960 OMMEGANGSTRAAT.

- ONZE LIEVE VROUWSTRAAT. 1. In de gemeenteraad van 24.12.1901 werd lezing gegeven van een brief van de Wed. Vandeputte en kinders van 7.12.01 waarin deze verklaarden, onvergeld afstand te doen van de grond liggende in de straat door hen geopend in 1897 en leidende van de Roeselarestreet tot in de Paterommegangstraat. In de gemeenteraad van 6.4.1903, 4° wordt onder Sie A. 643X, 695P en 643V een straat goedgekeurd van 10 meter breedte. Nog geen naam. Op 25.7.1903 wordt ze eerst officieel voor geopend verklaard.
2. In nauwe verwantschap met de H. Hartstraat wordt als tegenhanger en omwille van de nabijheid van de kerk een O. L. VROUWSTRAAT opgegeven.
3. Steeds ONZE LIEVE VROUWSTRAAT.

OUD-IEPERSTRAAT. 1. Deze straat leidde over Oekene en Moorslede naar Ieper.

2. Ligt in de oorsprong bevat.

3. 1571 YPERSTRAETE 1746 (nr 1635) STRAETE VAN DEN BOSMEULEN NAER DE OUCKENE MEULEN 1841 IPERSTRAET (23.8bre 1841) OUDEYPERSTRAET (volgens Heuschling) 1960 OUDE-IEPERSTRAAT.

OUSTINESTRAAT. 1. en 2. Straat die leidde van de vroegere Leenstraat (nu Menensteenweg) naar de WOSTINNE, wezende een partij bos, in het noorden van Lendelede.

In feite moest de OUSTINESTRAAT, " WOSTIN(N)ESTRAAT " geheten hebben.

3. 1746 (nr 1703) STRAETE LEEDENDE VAN SCHARDAUW NAER DE OUSTINNE ookwel (1712 e.a.) STRAETE VAN SCHARDAUW-OUSTINNE 1841 OUSTINESTRAET 1850 AUSTINESTRAET 1960 OUSTINESTRAAT.

PAPESTRAAT. 1. en 2. Deze straat werd zo geheten omdat ze paalde aan de oostzijde van de Prieteraeghe of verblijfsplaats van de " Prochiepaepe " = pastoor van de parochie.

In de XIXe eeuw werd zij omgedoopt in PRIESTERSTRAAT omdat de naam PAEPE, naar hun mening, eerder wat oneerbiedig klonk. Op 2.7.1910 keerde men, op voorstel van de heer Emiel Dierick tot de oudere en oorspronkelijke benaming terug.

3. 1571 PAPESTRAETE 1746 PAPESTRAETE 1841 PAEP-
STRAET of PRIESTERSTRAET 1850 PAPESTRAET 1960
PAPESTRAAT.

PAPHOEK (wijk DE -). 1. Daar op deze wijk veel karnemelk-PAP gegeten werd, kwam door de bewoners de naam PAPHOEK in gebruik.

Daar de Stuivenbergstraat lange jaren 's zomers stof gaf en 's winters modder sprak men ook van: 's Zomers Stuivenberg en 's winters PAPHOEK.

2. De HOEK waar PAP gegeten werd.

De HOEK waar de straat in PAP was herschepen.

3. Einde XIXe eeuw: PAPHOEK.

PIETER BAESSTRAAT. 1. Straat die getrokken werd juist voor 't St. Jozefscollege waar Z.E.H. PIETER BAES, de eerste directeur was.

2. Blijvende hulde aan de Z.E.H. PIETER BAES. Hij bestuurde het college van 17.9.1879 tot 8.1.1896.

Hij stierf te Izegem in 't huis dat thans bewoond is door de Z.E.Heer Bestuurder van de kliniek, op 21 juli 1907.

3. Voor 1935: Eerste benaming voor MEIBOOMSTRAAT.

Rond 1935: PIETER BAESSTRAAT.

ROESELARESTRAAT. 1. en 2. Straat die leidde over Rumbeke naar Roeselare.

3. 1640 GENDT-STRATE 1746 STRAETE VAN ROUSSELAERE NAER ISEGHEM 1840 RUE DE ROULERS 1850 ROUSSELAERESTRAET 1900 (plan van de H. Hartparochie) ROUSSELAARSTR. en ROUSSELAERESTRAAT 1960 ROESELARESTRAAT.

ROTERIJSTRAAT. 1. Naast de Blekerijstraat die verband houdt met een totaal verdwenen nijverheid van stad, past het een straat te hebben die verband houdt met een vroeger zeer bloeiende nijverheid, die thans aan het tanen is.

2. Een roterij is een noodzakelijk deel van de vlasbewerking die op dit gehucht zeker als de meest bloeiende nijverheid mocht beschouwd worden.

3. Sedert ontstaan steeds ROTERIJSTRAAT.

SCHAAFDAM (wijk DE ..). 1. en 2. ??

3. DE SCHAAFDAM.

SCHARDOUWSTRAAT. 1. Op de westhoek van de huidige Oustinestraat en de Klijtstraat, lag vroeger het CLEEN SCHARDAUWE, een goed dat behoorde tot Mosscherambacht en waarvan het overbeur onder de Heerlijkheid van Ayshove gelegen was. In 1571 behoorde het toe aan de Douagiere van Daidizele. Op de oosthoek van de Schardouwstraat en de Oustinestraat stond de SCHARDAUWLINDE en later het SCHARDAUWKAPELLETJE. In 't laatste artikel van de landboek van 1746 lezen we: " Eyndelinghe denselven (Pieter) vander brugghen een erveken alwaer DE SCHARDAUWKAPELLE up staet." In 1653 wordt het vermeld als " een groot stick landts, ghenaem"

HET LINDESTICK daer de SCHARDAUWLINDE up staet, up den suyt-westhouck, paelende noort ende oost aen haerlieden selfs land suyt de voorn. straete ende west het schardauwstractken, groot met de plaetse daer de linde staet XVIIc XVI roen en half".

Op de woensdag na Sinksen kwamen daar vroeger de processien bijeen van Izegem, Gullegem (Winkel St. Eloi was toen grondgebied Gullegem), Oekene en Rumbeke.

Deze processie wordt ook wel eens de grote ommeegang van " cruyswoensdag " genoemd. Het staat bekend dat de processie van Rumbeke, vanaf de huidige Kachtemstatie de Schardouwstraat volgde tot aan het kapelletje.

Om deze reden werd deze straat dan ook wel eens PROCES-SIEWEG geheten.

HET SCHARDAUWE is een goed dat op Winkel St. Eloi gelegen is en dat in vroegere tijden wellicht grond had op deze plaats.

2. Straat die leidt naar 't Schardauwkapelletje.

3. 1571 (...west van SCHARAUWE GOET)
1623-33 SCHARDAUWESTRAETKEN ("Rond Kortrijk" blz. 831)
1746 SCHARDAUWE STRAETKEN 1841 SCHARDOUWSTRAAT.

SCHOOLSTRAAT. 1. en 2. In 1930 en volgende jaren ontstond de NIEUWE WERELD. Een straat werd doorgetrokken van de Vandenbogaerdelaan naar de Kortrijkstraat.

Daar deze straat liep langs de zuidkant van de lagere school van het St. Jozefscollege werd deze straat naar deze zelf SCHOOLSTRAAT geheten.

3. Steeds SCHOOLSTRAAT.

SINT-AMANDSTRAAT. 1. Deze straat ontleent haar naam aan de BARONIE VAN ST. AMAND, die aan 't zuidoende van de huidige straat gelegen was. Deze benaming schijnt echter van latere datum ofwel van verkeerde spelling te zijn, want in 1502 wordt ze vermeld als de heerlijkheid van SAMMANS, SAUMANS of SAUMONS.

In 1746 behoorde ze aan de Douariere van Jacobus Norbertus Demosscheron " en bestond uit " een mote met een huus van plaisance ende nederhof met wallen en Ommelopen ront daeraen ".

2. De straat die leidt naar de oude plaats van de verdwenen Baronie met deze naam.

3. Deze straat wordt vaak getekend en de Baronie wordt telkens aangetroffen maar de naam zelf is van latere datum. 1960 ST.-AMANDSTRAAT.

SINT-ANTONIUSSTRAAT. 1. Wanneer de Capucijnen zich in Izegem kwamen vestigen werd hun kloosterkerk toegewijd aan de grote volksheilige per uitstek, aan St. Antonius. Verschillende vrome oefeningen werden in voege gebracht (b.v. de 9 dinsdagen) (Aanplakbrief te Brugge goedgekeurd op 8.2. 1902).

2. De straat die naar het klooster en naar de kerk van deze heilige leidt, waar zijn beeld een vrome verering kent, mag zeker wel de naam van deze Wonderdoener dragen.

3. Steeds ST.-ANTONIUSSTRAAT.

SINT-CRISPIJNSTRAAT. 1. De H. Crispijn was een rijk uitgeweken Romein die in Soissons samen met zijn broer Crispinian, kosteloos SCHOENEN maakte voor de armen. Hij werd gemarteld te Soissons in 287 (feest 25 oktober).

Deze heilige is de patroon van de schoenmakers geworden.

2. Daar in Izegem de SCHOENNIJVERHEID zo'n hoge bloei kent werd er besloten de naam van de patroon der schoenmakers te schenken aan een straat.

3. Steeds SINT-CRISPIJNSTRAAT.

FIGUREN VAN BIJ ONS

EDUARD DIERICK

GRONDLEGGER VAN DE IZEGEMSE SCHOENNIJVERHEID.

Tot de vele figuren, die in het verre of nabije verleden van onze stad een belangrijke rol vervulden en wier nagedachtenis in ere dient gehouden te worden, behoort ongetwijfeld Eduard Dierick, de grondlegger van de Izegemse schoenijverheid.

GEBOORTE EN JEUGD.

Hij werd te Izegem geboren op 18 mei 1800 of, volgens de republikeinse kalender, de 28 Floreal an VIII. Zijn ouders waren Joannes Dierick en Francisca Hellebuyck. Ze bewoonden het voorvaderlijk huis, in de Brugstraat en 't was hun eigendom (thans eigendom en bewoond door Willy Clarysse-Claessens).

We leefden toen onder de Franse bezetting en onze priesters die de eed van trouw aan de republiek hadden geweigerd, waren uit hun ambt ontzet en waren ondergedoken. En zo kwam het dat de kleine Eduard niet in de kerk, maar 's avonds late, in het ouderlijk huis, het doopsel werd toegediend, dit door onderpastoor Van Meulenbroucke.

Het jongentje groeide en moeder vond dat het tijd werd, om haar zoontje naar school te zenden. Maar naar welke school? Er bestond toen in Izegem, geen enkel onderwijsgesticht voor de jeugd, doch hier en daar waren er wel personen die school hielden in hun woonhuis. De kinders leerden er vooral de catechismus en de eerste beginselen van lezen, schrijven en cijferen. Maar weinig leerlingen waren bekwaam behoorlijk een brief te lezen als ze de school verlieten.

Vader Dierick, een verstandige schoenmakersbaas, verlangde een beter onderwijs voor zijn zoon en zond hem naar de vermaarde school van Clement Van Ooteghem, te Ingelmunster.

De schooljaren liepen ten einde. Eduard was een flinke student geweest en vader had beloofd, dat hij mocht verder studeren op het kollege te Roeselare. Maar als de tijd aangebroken was voor de inschrijving, had Napoleon het kollege afgeschaft.

Eduard Dierick

Eduard Dierick
geotrooieerde
schoen- en laarzen
maker
1800-1875

Clement Jean 1810

Desar Karel 1853

Desar Pierre 1835

Vande Walle Louis 1810

Malfait Francois

Nonckele Jean-Fr. 1775

Desar Kamiel '55

Latidon August

Firma Armand V.d. berghe

Uytenhove Leon 1787

Vanslambrouck Aug 1814

Uytenhove Henri 1843

Uytenhove Romain 1815-1909

Dierick Emiel 1856-1930

Vandommele Jacq. 1779

Decoene Louis David 1810

Vanslambrouck Fr. 1855

Uytenhove Francois 1850

Decoene Paul

Decoene Fr.

Decoene A

Vandommele Emiel

Firma Decoene

Vandromme ALOIS 1850

VRIJE
VAKSCHOOL

Firma Vandommele

oud
LEERLINGEN
BOND

Vader wilde zijn jongen een goede geleerdheid bezorgen en stelde voor, hem naar een school te zenden in de grootstad. Vrouw Dierick was daarmede niet akkoord. " 'k Wil ", zegde ze, " al ons kinderen onder mijn toezicht houden. Maar moest Napoleon zijn besluit intrekken, zoals sommigen het verwachten, dan mag Eduard van 's anderendaags naar Roeselare. Ondertussen kan hij een handje toesteken op het schoenmakersatelier ".

Eduard had hartstochtelijk willen verder studeren en 't was met innig verdriet dat hij moeders besluit vernam. Hij was wel genoeg geleerd om schoenmaker te worden, maar veel te weinig om later zijn aangeboren dichtertalent meesterlijk te kunnen ontplooiën. Veel boeken zal hij lezen en zich bezig houden met alles wat betrek heeft tot kultuur, maar telkens hij later zal dichtjes of proza schrijven, zal hij tot zijn groot spijt moeten ondervinden dat zelfstudie niet gelijk staat met geleid onderwijs.

OP HET AMBACHT VAN SCHOENMAKEN.

Vader Dierick had zijn werkplaats op de voutekamer. Eduard kende die werkplaats. Hij had er gespeeld, toen hij nog een kleine kleuter was, en later zijn schoolwerk gemaakt en was er ook wel eens geplaagd geweest door Malfait, vaders schoenmakersknecht.

Op diezelfde voutekamer, waar onze student zo menig uurtje had verdiept gezeten in zijn schoolboeken, zien we nu diezelfde knaap, omgord met een blauwe pikschorte en gezeten op een laag pikstoeltje zonder leuning, bezig met schoenen poetsen.

Er zijn voorzeker weinig ouders, die hun kinderen zouden willen zien achteruitsteken door de schoolmeester. Maar velen zijn zelf een slechte meester, als ze hun eigen kind een ambacht moeten aanleren. Ze zijn altijd benauwd dat hun leerling het werk zal verbrodden en de jongen geraakt niet vooruit.

Vader Dierick was ook één van die soorte. Zijn zoon, die nochtans veel aanleg had, kreeg altijd het minst zindelijke werk. Zo dikwijls had de jongen aan zijn vader gevraagd te mogen werken aan leesten, patronen en ander zindelijk werk, maar telkens kreeg hij voor antwoord: " Jongen, nog een beetje geduld! Als ge groter zult geworden zijn, moogt ge dat allemaal leren ".

Dat gedurig uitstellen is een echte ramp geworden. Vader Dierick werd ziek en overleed op 9.9.1818.

In een versleten notaboekje, uit de nalatenschap van Eduard Dierick lezen we het volgende: " Toen mijn alom gekende vader, ten gevolge van een galziekte, kwam te overlijden, in

den ouderdom van 51 jaer, was ik pas 18 jaer. Tot dan toe had ik op vaders atelier niets gedaen dan leerzen gespannen, zolen genaaid en schoenen gepoetst.

Ik, weinig vervorderd in mijn ambacht, maar gesteund door Francois Malfait, onzen trouwen werkman, en de kostelijke raed van ons moeder, nam het meesterschap aen van mijnen vader, die ervaren was in zijn ambacht. De Heer was met ons. Alles had eenen besten uitslag. Vele praktijken bleven trouw (en zijn tot op heden trouw gebleven) en geenen moed bleef mij te kort voor nieuwe te winnen, die ons deden leven.

Moeder bleef weduwe met zes minderjarige kinderen, waervan ik de oudste was. Mijne moeder had goede zorg voor ons. Nooit heeft ze gedoogd dat wij buiten haer order gingen. Dat is ons geluk geweest. De christelijke plichten moesten we onderhouden en God zegende ons huisgezin ".

DE JONGE OPVOLGER.

Van stonden aan heeft Eduard Dierick er zich op toegelegd om zijn vader waardig op te volgen. 't Is heel zeker dat in den beginne niet alles gesmeerd liep. Kon het wel anders? Maar bij iedere tegenslag zocht de jonge baas naar de oorzaak ervan. Een paar mispaste schoenen, brachten hem op het idee een passer samen te stellen, waarmede de lengte en breedte van de voet konden gemeten worden, en honderd jaar later bracht Amerika een soortgelijk toestel op de markt.

Klachten over het loskomen van genaaide zolen hebben aanleiding gegeven tot de uitvinding van genageld schoenwerk. Tevens bracht deze bevestigingsmethode een verhoging mede van de productie.

Een der eerste paren schoenen naar deze nieuwe werkwijze waren bestemd voor een zekere heer Van Ackere, uit Gent. Deze heer was danig ingenomen met deze uitvinding en gaf Eduard Dierick de raad, een brevet aan te vragen aan de koning.

Dat is gedaan geweest en in een verslag, uit die tijd, lezen we het volgende: " In 1830 de 5 Januari, werd door Willem I, koning der Nederlanden een octrooi (brevet) verleend voor 10 jaar, aan den heer Eduard Dierick voor zijn uitvinding, die er in bestaat schoenen te maken waarvan de zool niet meer genaaid, maar vast gemaakt is met koper nagels die in de binnenzool riveren. Deze uitvinding heeft een opschudding in het ambacht gemaakt, die zich voortgezet heeft tot in vreemde landen. De nijverheid van schoenmaken onzer stad heeft zich wijd en zijd bekend gemaakt en een goeden naam verworven.

De uitvinder voornoemd, om zijn talent te laten kennen, vervaerdigde met eigen hand, een paar laarzen, volgens zijn uitvinding kunstig opgemaakt, waarmede hij een geschenk aan zijne majesteit de koning deed. Dit geschenk wierd wel ontvangen, en benevens zijn octrooi schonk de koning hem een beloning van 300 gulden nederlands. Het octrooi en mandaat wierd afgezonden naar het stedelijk bestuur der stad en de geoctrooieerden wierd verzocht zijn mandaat tot Brugge in den tresoir van het Gouvernement te gaan ontvangen en de rechten van het octrooi te voldoen, die plaats greep den 22 Fébruari.

's Anderendaags wierd een welkomstbest bereid en naer den noen, om één uur, ging een stoet, samengesteld uit het muziek der stad, de gilden der schoenmakersbazen en knechten en de raedsheeren der schutterie hem te gemoet tot vóór het Kasteel, waar zij hem verwillekomden en geluk wensten met zijne onderneming.

Onder het spelen van " Waar kan men beter zijn... " trok de stoet in stad tot aan de zaal van het stadhuis, waar het stedelijk bestuur hem afwachtte. De heer burgemeester P.A. Coucke ontving hem met veel erebewijs, behandigde zijn octrooi en liet een treffende redevoering horen, tot eer en aanmoediging van den geoctrooieerden, en al de confraters derzelfde nijverheid, die met een daverend handgeplak begroet wierd.

Daerop dankte Eduard Dierick het stedelijk bestuur en verder de leden die hem de eer hadden aengedaen, en verzekerde zijne bereidwilligheid voor ten allen tijde dienst te mogen bewijzen, waar het mogt nodig zijn. Daerna werd de gevierde begeleid tot aan zijn woning, waer allen onthaeld werden op een hartelijk tractaet ".

BLIJVENDE HERINNERING.

Eduard Dierick wilde een blijvende herinnering bezitten van zijn geoctrooieerde laarzen, die hij de koning had ten geschenke gegeven. En hij maakte een tweede paar, identiek aan de eerste. We bezitten die laarzen en bewaren ze als een relikwie, en telkens we ze in handen nemen, beleven we een onuitsprekelijk genoegen.

Bij een eerste zicht, denken we dat ze gemaakt zijn, uit beige daim- en lakleder. Het is schoon om zien hoe het teerkleurig daimleder is omlijst, door een smal bandje uitgeschulpt lakleder. Zinsbedrog!.... De laars is gemaakt uit een enkele ledersoort, namelijk uit lakleder.

Het fluweelleder is te voorschijn gekomen, na het wegnemen van de laklaag. Hoe meester Dierick dat gedaan heeft, kunnen we niet verklaren. Heeft hij daartoe een mes gebruikt

Of scheikundige producten, we weten het ook niet. In alle geval, het is een kunsttoer geweest en het bekomen effect is wonderschoon.

Wat moeten we zeggen van de spannaad? Hij is gemaakt met witte zijdedraad, ligt aan de buitenkant van het leder en vertoont drie nevens elkaar liggende stiklijnen. Dat stikwerk is buitengewoon fijn en regelmatig uitgevoerd. En we durven zeggen, dat onze beste stiksters met de best geperfectioneerde machines het niet beter zouden kunnen. En zeggen dat er in die tijd nog nergens stikmachines bestonden.

Voor het stikken van de spannaad, het wapen der Nederlanden en de andere motieven, die op die laarzen voorkomen, had Eduard Dierick niets anders gebruikt dan zijdedraad en een naaldeke. We vragen ons af hoe dat mogelijk is geweest.

De kopernageltjes, die Eduard Dierick gebruikte voor die laarzen, (want er waren toen nog geen schoennagels in de handel) had hij zelf gemaakt, uit koperdraad. Nadien heeft hij dat werk toevertrouwd aan Louise Uytenhove, die in dat werk zo bedreven werd, dat ze al de schoenmakers van Dierick's atelier, tijdig kon voorzien van nagels.

Het brevet, waarover we het hebben, was maar geldig voor de Nederlanden. En na een paar jaar hebben Duitse schoenmakers het genageld werk van Dierick nagemaakt en er zijn daar ook nagelfabrieken tot stand gekomen. In de geschiedenis van de schoennijverheid van Herve, lezen we het volgende: Ce n'est que vers 1850 que deux cordonniers, qui avaient fait apprentissage en Allemagne, en rapportent un procédé de fabrication nouvelle: le chevillage de la semelle.

We lezen verder in hogergenoemd verslag: "In 1835 heeft Eduard Dierick op de tentoonstelling te Brussel bekroond geweest met de medalie van tweede klas, voor werken van zijne nijverheid en bijzonderlijk voor een paar laarzen, door den tentoonsteller bestudeerd en eigenhandig gemaakt. Diezelfde eerebeest wierd aen den tentoonsteller aengedaen, als in 1830".

Dit paar laarzen berust thans nog in het kabinet van de Burgemeester van Izegem.

Al de schoenen en laarzen, die Eduard Dierick ons heeft nagelaten, zijn echte meesterstukken, die op heden onmogelijk zouden kunnen nagemaakt worden. De hoge graad van technische vaardigheid heeft Eduard verworven door zijn onverpoosd zoeken naar meer volmaaktheid. Al zijn bevindingen heeft hij opgetekend, herzien, verbeterd en gebundeld in een soort vakboek, dat door zijn werklieden kon geraadpleegd worden.

Eduard Dierick werkte niet voor de naburige markten. Hij maakte niets anders dan schoenen naar maat. Zijn werk werd

gezocht door de notabelen, in de steden Gent, Brugge, Oostende, Brussel, Antwerpen, Mechelen en Kortrijk, waaronder Ministers, Gouverneurs, Senatoren, Representanten, Generaals, enz.

Het jaar na de expositie van 1835 was zijn klienteel zodanig aangegroeid, dat hij aan 32 personen kon werk verschaffen.

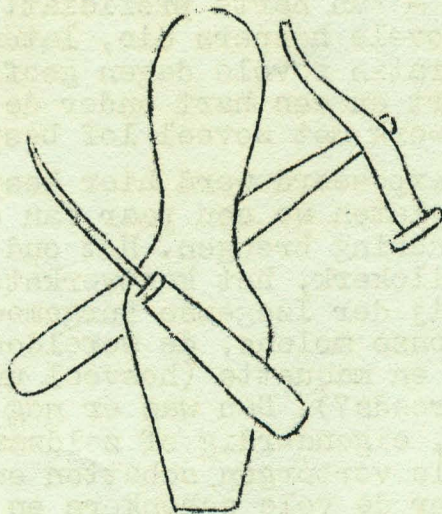
MEER DAN VAKMAN.

Eduard Dierick was meer dan een uitzonderlijk vakman. Hij was tevens een beste meester, die de knepe had om zijn vakkennissen over te dragen op zijn personeel.

Die elite vakman heeft, naar het voorbeeld van hun meester, menig leerling opgevoerd tot een hoge vakbekwaamheid. En die tweede generatie heeft op haar beurt het fijne ambacht overgedragen op een derde geslacht en zo gedurig verder. In de jaren '90 hadden we hier te Izegem reeds een paar honderd fijne knappe schoenmakers.

Van dan af, waren de Izegemse schoenfabrikanten reeds bekwaam de kunstwaarde van hun schoenen te laten waarderen op verschillende tentoonstellingen, in 1894 te Antwerpen, in 1895 te Amsterdam en in 1900 te Parijs.

Dat was nog niet voldoende. We hadden nog te weinig geschoolde patroonmakers. Om daarin te verhelpen heeft Emiel, de zoon van Eduard, voor de leden van het St. Crispijngild, waarvan hij de Deken was, een cursus gegeven in die branche. De leerstof, die hij daarbij uiteenzette, heeft hij geput uit de nota's, die zijn vader geschreven en nagelaten had. Die cursus heeft aanleiding gegeven tot het stichten van onze Vrije Vakschool.

KRINGLEVEN

I. ONZE TENTOONSTELLING.

Op het einde van ons "Kringleven" in de voorgaande pe-riodiek schreven we dat "alles gereed was om de vele be-zoekers uit Izegem en omliggende te ontvangen". Mogen we nu niet ronduit zeggen dat én inrichters én bezoekers nooit zo iets verwacht hadden?

Het is letterlijk een reuzesucces geworden onder alle oog-punten. Voor onze stad een zeer merkwaardige gebeurtenis en voor onze streek en provincie een teken dat er "ent-wat roerde" in de schoenmakersstede.

Maar laten we het leven van onze Kring chronologisch voor onze herinnering voorbijglijden.

Op zaterdag 3.9.60 had de plechtige opening plaats. De Hr Verholle, voorzitter van "Ten Mandere" had de eer het welkom- en dankwoord te richten tot de vele aanwezige per-sonaliteiten onder wie: het stadsmagistraat, provinciale afgevaardigden en zelfs vertegenwoordigers uit het Land-elijk Verbond voor Heemkunde, benevens heel wat mensen uit Zusterafdelingen en ook vele leden. Na de Voorzitter, nam de Heer Burgemeester, Jules Sintobin, het woord en deed een belofte, die wij niet licht vergeten zullen: binnen afzienbare tijd moet Izegem een Heemkundig Museum bezit-ten.

Hierna werd overgegaan tot de Opening van "Izegem in het verleden". De Heer Antoon Vandromme gidste de voorname bezoekers rond en verstrekte uitleg aan de verschillende standen. De eerste indrukken waren algemeen: "Nooit zo-iets verwacht! - Zo fris en keurig en overvloedig! - Wer-kelijk puik! - Van harte proficiat!". Het was de inrich-ters en de zovele helpers die, laten we het nog eens On-derlijnen, gratis zovele dagen geofferd hadden, een riem onder het hart en een hart onder de riem te mogen vaststel-len dat hun werk met zoveel lof besproken werd.

Alles wat geexposeerd werd hier bespreken zou ons te ver-leiden. Maar laten we een paar van de best geslaagde din-gen in herinnering brengen. Het oud Vlaams schouwke, de oude Sint Tillokerk, het kantwerkstershoekje, "Bij lapper Pier", de rij der Izegemse Burgemeesters, oude zichten van Izegem, onze molens, de wereldoorlog I in Izegem, Ize-gem in kaart en maquette (hoeveel uurtjes werk kostte dat stuk alleen reeds?). Dan was er nog dat vele andere: oud en kostelijk, eigenaardig of zeldzaam! Werkelijk, Izegem bezit nog vele verborgen schatten en, hier danken we nog eens bijzonder de vele schenkers en helpers, zowel groepe-ringen als individuen die iets afstonden of in bruikleen gaven.

Meer dan een volle week was de tentoonstelling open en niet één dag van verzwakking wat betreft de bezoekers. Er was voor " elck wat wil " en velen kwamen twee, drie, zelfs viermaal om toch maar alles goed gezien te hebben en niets te missen. Het zal dan ook niemand verwonderen dat er ruim 4500 bezoekers geteld werden, de schoolkinderen niet meegeteld.

Het succes van dit initiatief belette niet dat er toch bezonnen werd.

Er werd gevraagd naar kritiek en we kregen er: goede, gegronde en andere! Met vooraanstaande bezoekers, en het waren er vele, werd van gedachte gewisseld. Als voornaamste punten ter overweging werden gegeven: overladenheid vermijden; streven naar leden-specialisten: germanisten en geschiedkundigen; sommige onderwerpen eens flink uitdiepen.

Alles samen beschouwd gaf " Izegem in het verleden " enkele prachtige en blijvende resultaten: de massa had de Kringleren kennen; de belangstelling voor heenkunde was gewekt, zelfs bij de doorsnee mens. Het Kringarchief werd heel wat rijker en....., de Kring groeide aan tot bijna 200 leden. En dit alles na amper 5 maanden bestaan!

Om dit eerste deel te besluiten past het wel hier nog eens het Izegems stadsbestuur van harte te danken om de vele steun die verleend werd, zowel stoffelijke als morele steun.

II. VERDERE KRINGWERKING.

Reeds op 19.9.60, na de likwidatie van onze " expo ", werd een eerste werkvergadering gehouden. De Heer Voorzitter begon met alle medewerkers nog eens hartelijk te danken, speciaal de opbouwers-afbrekers, de bewakers en inzonder de Heer Antoon Vandromme, het gezin Raymond Vandenbroucke alsmede de Heren Daniël Vangheluwe en André Demeurisse voor de zorgen besteed aan onze periodiek. Vervolgens trok hij de besluiten uit onze " expo ": onze Kring was nu definitief doorgebroken en voor de naaste toekomst moet gehamerd worden op: " Izegem heeft zijn folkloristisch museum vanden doen!". Ook moest de interesse levendig gehouden worden langs de weekbladen om. Het vele materiaal zou voortaan geborgen worden in een lokaal der Stadsschool.

Na bespreking werd besloten dankkaarten te sturen aan allen die stoffelijk geholpen hadden met expo-materiaal.

Ook de winterwerking werd in grote trekken reeds vastgelegd en als eerste spreker zou de E.H. J. Geldhof gevraagd worden te handelen over de Izegemse linnenhandel in vroegere eeuwen.

Op 29.9.60 volgde een bestuursvergadering. De laatste expo-vereffeningen werden gemaakt en besloten werd de volgende periodiek te laten verschijnen tegen Kerstdag. Van periodiek n° 1 zullen nog een 35 exemplaren bijgedrukt worden evenals een paar honderd Sanderus-kaarten. De volgende algemene vergadering wordt gesteld op 12.10.60 met als spreker E.H. J. Geldhof; de tekst voor de uitnodiging wordt opgesteld.

Woensdagavond, 12.10.60 waren een zeventigtal belangstellenden aanwezig in de Stedelijke feestzaal om onze stadsgenoot en reeds bekroonde historicus, E.H. Joz. Geldhof te beluisteren. Traditioneel was het de Hr. Inspecteur Verholle, voorzitter, die de vergadering opende. Gezien dit de eerste vergadering was na onze tentoonstelling gaf hij eerst een kort bilan daarover om vervolgens de eerwaarde spreker voor te stellen en nog eens in de bloempjes te zetten om het vele werk dat hij reeds presteerde op stedelijk historisch terrein en ook om de bekroning die hij dit jaar behaalde met een historische monografie in een wedstrijd uitgeschreven door de provincie West-Vlaanderen.

Wat de voordracht zelf betreft: de afwezigen hadden weer eens ongelijk. Het werd een prachtles in geschiedenis en een openbaring voor velen. Izegem is waarlijk indertijd een echt linnencentrum geweest, einde en verre bekend, door vele andere steden benijd.

Jammer dat de vele oorlogen die ons land teisterden, deze bloeiende nijverheid ten gronde gericht hebben. De beste periode lag tussen 1460 en 1570: de Izegemse halle was druk bezocht, zeer voornamelijk Izegemse linnenhandelaarsfamilies droegen onze faam de bekende wereld door. Onze "zaterdagmarkt" bestond reeds in de XV-de eeuw. Doodjammer dat alles verviel en uitstierf....

Deze, met zeer veel belangstelling, beluisterde voordracht, eindigde in de beste stemming met een warm applaus aan spreker om zijn zeer schone spreekbeurt.

De Heer Inspecteur Verholle dankte dan de E.H. spreker en de aanwezigen, iedereen bij voorbaat reeds uitnodigend tot de volgende vergadering.

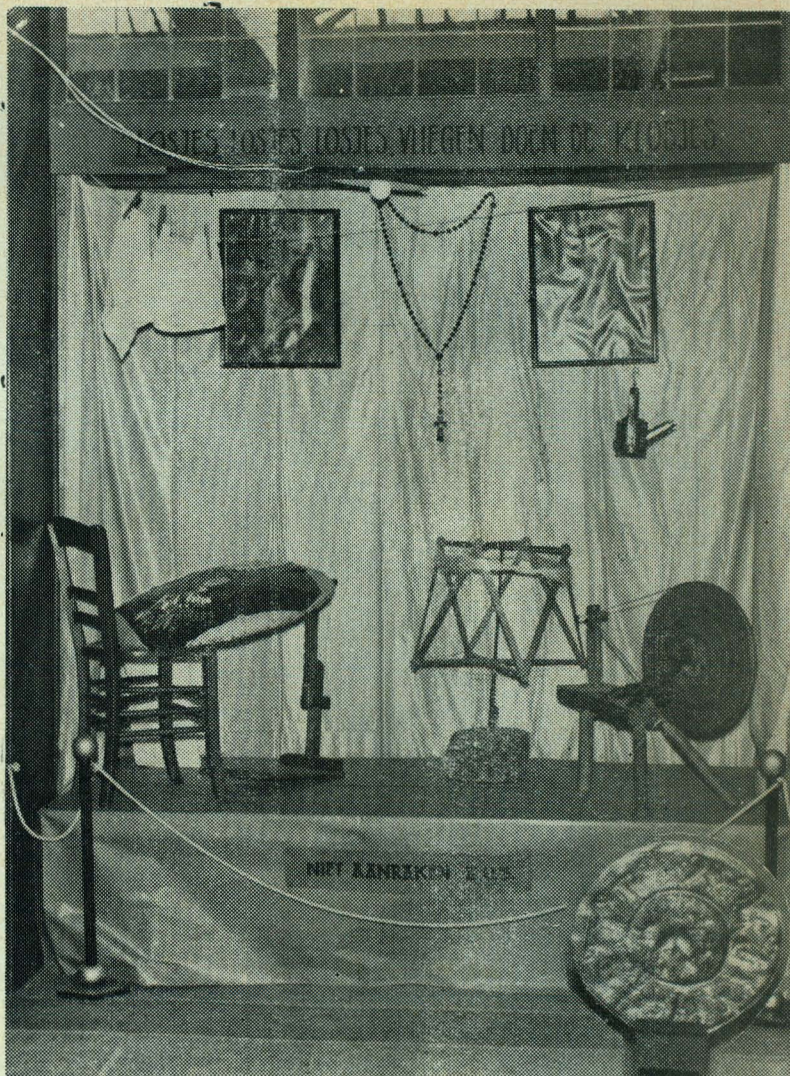
R. Leroy.

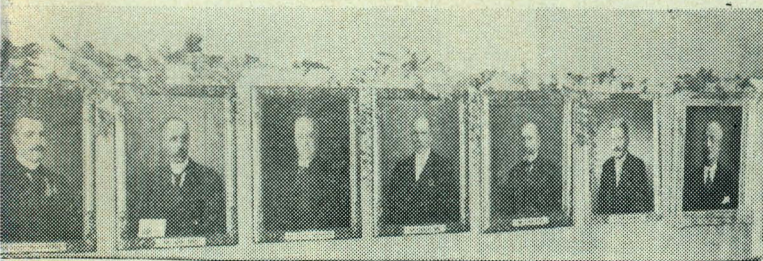
Tijdens de eerste algemene vergadering van 18 april met toespraak door burgemeester Jules Sintobin en voorzitter-inspecteur Rafaël Verholle welke uiteenzetting gaf over het doel en werking van « Ten Mandere ».

Pieter Declerck welke een zeer belangrijke voordracht gaf over: « De Izegemse molens ».

Zicht uit de tentoonstelling « Izegem in het verleden » gehouden tijdens de kermisweek 1960 en welke een buitengewoon succes kende.
Inzet: Grafpenning uit de vierde eeuw.

De galerij der Izegemse burgemeesters zoals men ze ook kon zien in de 1e tentoonstelling « Izegem in het verleden ».
Links: het was burgemeester Sintobin die de tentoonstelling opende.

(Cliché's « De Weekbode »)

Rechts: onderwijzer A. Vandromme verschafte de nodige uitleg aan de aandachtig luisterende genodigden.